

КУЛТУРА • УМЈЕТНОСТ • ДРУШТВО

Суштра

Година 2 • Број 2 9. мај 2017.

КУЛТУРА • УМЈЕТНОСТ • ДРУШТВО

Суџра

Година 2 • Број 2 • 9. мај 2017.

Директор:
Миладин БЕРИЋ

Главни и одговорни уредник:
Ранко ПРЕРАДОВИЋ

Редакција:
Душко М. ПЕТРОВИЋ,
Др Ненад НОВАКОВИЋ,
Милан РАКУЉ,
Мирко ЉУБАНИЋ,
Војин ТРИВУНОВИЋ, Душко
Ж. ПОПОВИЋ и Момчило
ГОЛИЈАНИН

Издавач:
Књижевна заједница
„Васо Пелагић“ Бања Лука
(„Крајишке новине“),
78000 Бања Лука, Ж. Мишића
19/4.

Телефон: 065/663-159
Е-пошта:
rpr.deda@hotmail.com
Жиро-рачун:
562-099-00000-457-93

Штампа:
ГРАФИД д.о.о.
Бања Лука

За штампариију:
Бранислав Иванковић

Крајишке
нобине

Смијалишта

ВУКОВ(А) ВАПАЈ(НИЦА)

Е, шта ћу, тужан, с овим народом! Мислио сам да је за мном вријеме кад је била устала на ме ала и врана, да сам овакав, јадан и никакав, добио битку, а гле, шта ме сад снађе! Оће да ми сахране писмо. Уфатио се у то коло и неки Скерлић, бајаги књижевник. Чујем, предлаже неку комбинацију, неки бућкуриш- екавицу и латиницу. Оће, бива да буде и вук сит и козе на броју. А шта је с мојом ћирилицом. Имаде ли и на кога ударити но на ме и на моје писмо. Мисли да сам и ја, као весели владика Раде „сирјак тужни без иђе икога“. Саво, ђе си, шта би с тобом? Ама куд се маче, Мркаљу, ану амо. Види шта нам раде с писмом. Ти, богами, миран, ко да се ништа не дешава. Похитај, ти бар имаш ноге. Јадан ти сам ја с овом мојом дрвезином испод себе. Па и овакав какав сам, не савијам се. Ломатам се, оћу врат да сломијем. Кад себе сам кренуо из Петнице, прошао кроз све Дробњаке, па окренух тамо у Рашку... Јади. Запутих се до Бијограда код оног веселог Милоша. Лупам овом мојом штаком на врата. Шта је ово, несрећниче јесам ли ја у Србији. Па ниђе ћирилице. Па, шта сам ја радио, кукала ми мајка. Изгледа да сам се цабе ломатао по свијету. Само латиница и неке ријечи, будибогснами. Гледам, разапели неку крпетину и на њој написали усред Бијограда латиницом: Расписује се тендер, аплицирајте за донацију! Ох, туго моја. Ниђе ћиричног слова.. А, ево све и да је ћирилица, не разумијем ове несретне ријечи. Знаш шта је тандрк и тандркање. Објаснио сам ја то, но ви не читате мој Рјечник. Али за овај тендер и тендерисање нијесам чуо. Не ја, богами. Па опет ово аплицирање... Сачувај нас Боже!

Саво, црни, ђе си, зовем Мркаља. Не одазива се. Изгледа да се и он помирио са овим злом. Е ја, богами, нећу. Не могу. Идем ја у моју Херцеговину Да, ако су моји Херцеговци сачували ћирилицу. Куд ћу по злу путу. Рекоше ми тамо: Вуче, ено ти Црногорци уводе неки црногорски језик, а ови у Босни хоће неки босански. Какав босански, Бог наредио па боси по том камењару и скакали, као што и хоће. Дођох у Невесиње. За њ онај захумски владика, уман и видовит чојек, који види даље од многих других, рече да је кров Српства. Биће да је и он погријешо. Као да је овђе нестало ћирилице. Шћедох да свратим у неку кафану, да мало одморим и кафу попијем. Ау, па и овђе латиница. Недајте, браћо, великијем вас Богом кумим. Нећете зар и ви упуштати ћирилицу. Прости ти јади што је ни овђе нема, него увели неке стране језике. Ходам на овој мојој штули, окрећем се десно-лијево нећу ли виђети неки напис на кафанама, радњама... на српском језику. Vulero, Mozart, King, Korzo, Viktorija, Intermesco, Azuro... Све сама латиница. Ево, од живе жеље и једног написа ћирилицом. Одеса. Па, вала да то и прихватим.. Одеса ми је ближа и познатија од неког Azura, Intermesa, Viktorije.

Али, неће се дати ћирилица Дубоки су њени корјени у мом народу. Има још умних и честитих људи који ће је чувати и сачувати. Даће Бог њима снаге. Има он одакле дати, а има и коме. Мала је моја Херцеговина, али у малим боцама се и лијекови чувају. Љековита је, снажна је, дурешна је она. Издржаће она и ову напаст која се зове латиница.

М. ГОЛИЈАНИН

ДЕВЕДЕСЕТ ДРУГА

Деведесет друге, баш кад сам кренуо у школу
распала се земља у којој сам рођен.
Учило се по старом,
а радило по новом.
Моји хероји били су прваци свијета:
Југа, Миха, Дејо, Панчев...
био сам срећан због Црвене Звезде
а тужан јер је почео рат.
Отац ми је отишао у војску,
и слику како се први пут
у униформи удаљава од куће
док дуго стојим крај прозора
никад заборавити нећу.
Толико сам био изгубљен
а нисам ни знао да си се родила ти.

Деведесет друге погинуо је Синиша.
Био је један од мојих првих комшија
и имао је само осамнаест.
Погођен је, чуо сам, из снајпера
док је читао стрип над земуницом.
Његова мајка Дева
три дана је ридала из дворишта,
а ја сам плакао у себи
гледајући слике моје прве раје и мене.
То је усликао он, који нас је увијек чувао
и учио да играмо фудбал
на полусеоском стадиону.
Сви који су ми били важни,
уосталом као и ја,
живјели су прекопута.
Слабо шта сам тада знао,
а поготово нисам имао појма
о томе да си се родила ти.

Деведесет друге растурао сам кликере,
фасада куће ми је била изрешетана
попут земље пуне роша.
Чекајући крај узбуне да изађем напоље
и у преораном бетону скупљам гелере
постајао сам фаца,
јер сам тако први уловио лептирицу.
То је онај врх гранате
који мало ко је и касније имао.
Кад је једном погодило у школску салу
играли смо се ратних шверцера,
украли смо скије, поломљени козлић
и неколико кошаркашких лопти
које се нису пробушиле од детонације,
то је била наша највећа акција.
Стварност ми се урезивала у машту,
јер ни слутио нисам да си се негдје родила ти.

Деведесет друге једино ми, дјеца,
знали смо да направимо неко весеље.
Хаубице су нам биле бубњеве
а рафали гитарски рифови.
Само кад свирају сирене
и кад нам очеви дођу са ратишта
боравили смо кући.
Породице су нам биле обузете бригом,
па смо на улици учили о животу.
Главни предмети били су
историја ратовања и физичко васпитање.
Они најслабији увијек били су
голмани или њихови,
а они најјачи, зависи од игре,
нападаци или наши.
Лопте и дрвене пушке постајале су
грбови и симболи дјечије одбране од зла
тврђаве у тврђави, градови у граду,
државе у држави и свјетови у свијету.
Зло је ипак трајало
још коју годину нашег одрастања.
Чуо сам да слично било је и овдје
гдје сам касније дошао
и у право вријеме сазнао
да си се родила ти.

Деведесет друге, тад док сам ходао по жици
у болници гдје рађала си се ти
инкубатори су били без кисеоника.
Дванаест твојих могућих будућих другара
ту гдје си први пут угледала свјетло дана
умрло је не проговоривши нити ријеч
не направивши нити корак.
Због тога никад док улицом ходам
крај њиховог споменика
не размишљам о незнању
нити мислим да је данас лоше.
Помислим ко ли је све тако удесио,
док је пробијан коридор живота
и док су анђелима одлазили мали другари
да си могла без свега што ти је фалило
како ја сада не бих могао без тебе.
Можда је себично,
али данас имам само једног хероја
захвалан небесима, од кад нашла си ме ти.

Милан РАКУЉ

О награђеној књизи „Поетар. Житије живих“ Душка М.Петровића

ПАРЧЕ НЕБА ИСТИНСКОГ ПОЕТАРА

Ријеч на додјели награде

Душка М. Петровића пре свега знамо као сатиричара, али је он истовремено и песник. Сатира и поезија, на први поглед, не иду руку под руку, изуземо ли поезију која по својој намени сатирична јесте и као таква „исписана“ из лирике у правом смислу те речи. Душко М. Петровић, нормално, не може да заборави да сатиричар јесте, али се то не примећује у његовим лирским песмама које он од сатиричних упада чува. Сатиричар који се поезији упути – често смо били у прилици то да уочимо – своје песме гради тако што их преплављује афоризмима, ломи изнутра, покушавајући потом да изломљено слепи. То ретко, и реткима, полази за руком. Ипак је лирска песма нешто друго и она има свој модел грађења. Када пише лирске песме, Душко М. Петровић то чини као песник. Доказују нам то две његове последње објављене књиге. После песничких збирки, штампаних у великим временском размацима, изузев када је о трећој и четвртој реч, *На три конака одавде* (1975), *Шампањац у тетрапаку* (1996, 1997), *Радост љубави* (2006) и *Она давна љета зимус* (2007), ове, 2016. године, песник нас је даривао још двама: *Идем цркви ливадом* и *Поетар. Житија живих*.

И једна и друга садрже песме које су настајале годинама, ретко биле објављиване у претходним књигама (само први циклус прве у првој песничкој збирци *На три конака одавде*), понеке у часописима, остале се по први пут пред читаоцима налазе. И једна и друга компоноване су исцизелирано и ар-

хитектонски и успевају и Неверне Томе, а такви су наши књижевни критичари одреда, да убеде како је Душко М. Петровић особен лирски глас модерног српског песништва који се мора послушати пажљиво и проучити ваљано. Ако је чекао да се огласи – а јесте – не морамо ми да чекамо да објавимо како је тако.

Погледамо ли уводни циклус прве збирке (двојезичне – песме је Лазар Мацура на енглески превео), објављене у значајној едицији *Меридијани* коју, у оквиру Смедеревске песничке јесени, зналачки уређује Горан Ђорђевић), штампан – како смо већ написали – у песничком лирском првенцу, морамо се приупитати, свесни њихове вредности и лирске лепоте којом нас обасјавају – зашто је песник толико дуго чекао да се као аутентични лирски песник огласи. Није ли сатирично у њему грицкало и гушило еминентно лирско?

Ту су, још крајем седамдесетих година прошлога века, испевани стихови чија је метафоричност и дубинска симболичност данас више него лековита. Она показује како је наш песник на самом почетку своје песничке каријере био песник који је имао много тога да лирски прозбори и знао како то треба да учини: *Месећ небом / на белом коњу језди / [...] / Месећ небом / звезде на војну призива / [...] / Месећ небом / преварене звезде везане води / [...] / Месећ небом / звезде ко фењере гаси* („Бели сонет“; у овом квази-сонету, с неримованим стиховима различитих дужина, чији је наслов синестезијски, у рефренским стиховима сасвим

је очигледна суптилна градација); *Шест дана смо ловили, / седмом кроз очи пловили* („Лов“); *Сунцокрети негде сунце изгубили, / а требало би да је већ дан. / Нас нема и саме се сенке низ поље њишу, / као да дишу* („Под јасиком“). У истом циклусу, у песми „Ноктурно“, налазимо и две (обе су компарације) веома експресивне слике, од којих је друга „ојачана“ динамичким глаголом: *као да је небо прилегло на земљу и као да звезде вреле кидишу на село*. На својим лирским почецима песник је посезао за случајном римом а стихове је градио тако да им је омогућавао да својим, промењивим, титрајућим, ритмом дишу. Тога ће се придржавати и касније.

Касније Петровићеве песме приклониће се и иронији и њена рескост, понекад сасвим налик на ону коју смо сретали у песништву раног Растка Петровића, могуће је у дослуху са иронијом која је пратећи елемент ауторових убојитих сатира. Ова иронија не може, и неће, без парадокса: *гледам да не видим / колону срећних победника, / раздраганих несрећника!* („Радост“); *радост победе / на штакама* (Исто); *ама ничег / као радости се не бојим* (Исто). У истој песми песник не заборавља ни метафорику и симболику да „активира“ те пева како *Сунце о векове се и кости ослања*. Исто имамо и у следећим синтагмама: *чиније страха* („Деца“); *сива ходања* („Лишће“); *тврде студени* (Исто); *мрака... густог, тмастог* („Исток“) и песничким сликама: *низ сокак (се) срца спустим* („Деца“); *Овај град је, авај, / само један велики кавез, / огроман, / непрегледан / ка-*

„Печат кнеза Лазара“

За књигу „Поетар, житија живих“ Душко М. Петровић је добио награду „Печат кнеза Лазара“ 2016. године.

Књижевну награду „Печат кнеза Лазара“ додјељују Удружење књижевника Србије, Црквена општина Прилипац и Храм рођења пресвете Богородице у Прилипцу за најбољу књигу инспирисану духовношћу и објављену између два празника Мале Госпојине.

Награда „Печат кнеза Лазара“ установљена је 2005. године.

вез за птице / и људе / који се труде / да се привикну на ропство („Градски соколови“). Последња је особени „увод“ у трагичне тонове који су „освојили“ лепу песму „Крст“: Све беле паре / за црне дане / одавно смо појели, односно: Ништа више немам, / а душу, децо, / и крст на прсима // не дам. Присутни су и апокалиптични мотиви, гдешто налик на оне који се налазе у појединим песмама Васка Попе: Зинула земља, / једе куће и авлије („Стид“); Пси лају, / реже, / хоће звук прождрети / [...] / Подивљала паишчад / и мисли нам глођу („Тишина“); испео се ад („Ливада“).

Друга збирка, с неологистичним насловом, *Поетар*, штампана у „Филипу Вишњићу“, има за поднаслов *Житија живих*. Ту њена онеобиченост започиње. Житија су хагиографски жанр у византијској и старословенској књижевности који доноси животопис, у средњовековној српској књижевности, неког владара, архи-

епископа, свеца или будућег свеца. Никако не и онога ко је још у животу. Када се обзнањује година штампања књиге, уз 2016, ту је и 7524. у којој живимо по најстаријем рачунању времена, оном записаном још у Библији у којем се време рачуна од постанка света. (Да је он коришћен у Србији, између осталог, сведоче нам Душанов законик и натпис на Смедеревској тврђави.) Ова збирка је, затим, више плакета стихова него збирка пошто садржи само десет песама. Једна је уводна, „Поетар“, по којој је насловљена, једна, „Мост“, епилошка, а осталих осам – „Кућа“, „Мајка“, „Деца“, „Браћа“, „Књиге“, „Зрно“, „Анђели“ и „Мозаик“ – су у њеном срцу. Очита је симболика наслова и симболичан, такође, њихов распоред (с једне стране градацијски, а у рубним песмама – које имају функцију поновљеног стиха у квинтама – заокружен), но оно што њихову зачудност чини јесте то што све песме, изузев прве и последње, поред свог наслова, имају и преднаслов – властито име (Крстан, Никола, Милован, Марко, Љиљана, Јован, Добривоје и Миодраг). Свака песма унутар себе има и курзивом исписан део који, условно говорећи, поетски, али и темпорални, дијалог води са временом у којем јесмо и у којем не смемо, никако не смемо, да заборавимо шта смо били у временима нама претходећим, и у оним библијским, када су апостоли и онај ко их је предводио ходали. Осим опет у првој и последњој песми, ови „уметнути“ делови дати су као компарација која омогућава поређење са давно прошлим добом, показујући да између нашег и тог времена мора имати, изнад свега, етичке сличности пошто пре свега заборавити не смемо како

смо људи, једнако као и зашто смо људи ако људи уопште јесмо. Не смемо дозволити ни другима, али ни себи самима, да одљуђени будемо. Онеобичавању песама доприноси и то што је у песму „уметнути“ део и стварно уметнут веома често усред реченице која њоме струји. Песме ове збирке имају своју нараторску потку и њихова „прича“ поезију ближи прози, не дозвољавајући себи никада да се из лирике у прозу и претметне. Последње захтева солидно лирско умеће и Душко М. Петровић показује како га несумњиво поседује. У песми „Деца“, на пример, имамо сукобљеност два становишта: моралног и оног које се никако таквим не би могло назвати. Друго заговара Јадник који не може и не сме да објави оно што је Песник срочио, а прво Песник који вели *тврдо* како је само истину могао песмама да „покрије“ јер не зна и неће другачије да пише. И један и други објашњавају истом реченицом зашто поступају тако: *Разуми ме, имам Децу!* („Деца“). Етичност у уметнитим деловима песама илуструјемо спајањем руку, њиховим смирењем, сина Душана који му главу скида и оца Милутина који му очи укида, које врши несрећни Стефан Дечански.

Издвајамо неколике неуобичајене речи: *закрити; заусташени; звероподобни; кабадахни; уцрњивати*. Једнако и дворечи: *књиге-избеглице и камичак-самичак*.

И у песмама *Поетара* налазимо метафоричке синтагме и слике, понекад чак са флуидним присенком надреалног попут: *стабла мрака* („Браћа“); *набубреле сете* („Зрно“); *Окрилатила кућа / [...] / Лебди кућа Крстанова / над главом му / и душом уморном, / неће да слети, / неће земљи ни до грања / највишег, најзеленијег* („Кућа“); *да се од смрти кроз смрт пролазећи / избаве* („Мајка“). Права је гнома: *Сваки човек има своје / парче Неба на земљи* („Анђели“).

Збирка се окончава, као што смо већ написали, песмом „Мост“ у којој се пева о срушеном мостарском мосту, једном од тужних сведока нашег разбраћења, који *јутром с неба слеће / и спаја обале Милешевке, / свете реке*.

Поезија Душка М. Петровића, стварана полако, зајмљена из душе, оплемењена откуцајима срца, поезија је која попут моста привидно неспојиво спаја и братими.

Душан СТОЈКОВИЋ

Ливада

Идем цркви ливадом,
друмом Турци и трговци,
власт, блуднице, ордење, новци.

Идем цркви ливадом,
друмом НАТО и пашчад,
секте, смеће – испео се ад.

Идем цркви ливадом,
у храм Господњи,
у душе дом.

(Из књиге „Идем цркви ливадом /
Through the meadow toward the church“)

Осврт поводом 60 година стваралаштва Василија Карана (Бански двор, 1. 12. 2016)

ЛИЦЕ И НАЛИЧЈЕ КАРАНОВОГ ЈУБИЛЕЈА

Казивао: Живко ВУЈИЋ

Ово је посебно књижевно вече када заустављамо вријеме да бисмо освјетлили тренутак који освјетљава многе тренутке из осамдесттворогодишњег живота и шестдеценијског стваралаштва једног од најпознатијих овдашњих писаца, Василија Карана.

Ово што ћете од мене вечерас чути има два дијела: у првом говорићу о лицу овог јубилеја, а у другом о његовом наличју.

Почећу нечим што може личити на афоризам: Нема ништа дуже од Каранових романа и чекања на награде.

Каран = (једнако) Козара, Козара = Роман, Роман = Каран. Три појма срасла један за други, нераскидиво и неодвојиво. Његова љубав према Козари је, једноставно и трајно, укоричила његово срце. Кроз Каранове романе продефиловао је безмало сваки западнокрајишки град који данас припада РС, посебно Дубица и Приједор, свако село ових општина, сваки заселак, сваки топоним, према ауторовој изјави преко три хиљаде ликова, безброј живота, и ко зна колико, више несрећних него срећних, појединаца: Поглеђеваца, Кнешпољаца, Козарчана, али и многих других.

Каран је књижевно-историјско биће и историјско-књижевна личност. Његова опсесивна тема је, као што је већ речено, Козара, како ратна тако и поратна. Нимало чудно, јер Каран зна сваку њену стазу на којој је “одрастао стицајући искуство и модрице”. Свака његова ријеч - један војник. Чете реченица. Постројена Каранова војска. Тридесет осам батаљона, тридесет осам Васиних команданата, махом генерала. Ова Каранова армија проноси славу легендарне планине. Кад би се

сви ти „војници“ распоредили по Козари, не би остао ниједан метар квадратни непокривен. Кад му се недавно учинило да је достигао крајњи степен туге (Сиоран), „униформисао је и постројио своју војску, а вечерас је извео на параду“, сам је себе изненадио, јер је учинио што досад многи нису, можда чак и нико није; учинио је оно што се и њему чинило (не) могућим.

Бројке су неумољиве и, за разлику од статистике, не умију да лажу. Седамнаест романа, четрнаест збирки у којима је 579 прича, путописа и репортажа, три збирке поезије, двије радио-драме и књига у којој су три филмска сценарија. Требало је откуцати на писаћој машини 38 књига, чији је обим изнад уобичајеног овдашњег просјека, што даје цифру од око 12.000 страница, 30.000 параграфа, 420.000 редова, 3,300.000 ријечи, 22,500.000 знакова. Ко не вјерује, нека провјери.

Зар није подвиг откуцати на ручној машини, рјеђе на електричној (са електроником и рачунарима баш најбоље не стоји), 22,5 милиона слова и других знакова, прелистати и прочитати неколико пута 12.000 укоричених страница, а да не помињемо оне одбачене, кориговане, прекуцаване, умножаване, допуњаване..?

Иво Андић у поздравном говору приликом додјеле Нобелове награде О причи и причању, између осталог каже: “Свак прича своју причу по својој унутрашњој потреби, по мери својих наслеђених или стечених склоности, и схватања и снази својих изражајних могућности; свак сноси моралну одговорност

за оно што прича и сваког треба пустити да слободно прича...”

Сходно наведеном цитату, тврдим да је Каран, на свој начин, онако како то он зна и умије, испричао о Козари више од било ког писца, живог или неживог. Зар само тај податак, зар толики број написаних страница, зар толико времена проведеног испред писаће машине, зар толико наслова нису довољни да га сврстају у ред оних који су заслужили многа овокњижевна и друштвена признања? Шта би још требало да уради? Колико још да пише и напише да би, ако ништа друго, био вреднован само његов минули рад? Понављам и подвлачим - његов минули рад.

Ово је свечани тренутак и можда је ружно причати о томе да лице јубилеја има и наличје - не би наличјем требало кварити ову свечаност. Да не познајем вечерашњег слављеника доста добро и да не знам шта он све о наградама мисли, не бих о томе причао. Такође, знам шта ће неки помислити, а многи рећи, кад све ово чују. Али, знам и то да је, између осталог, и због тога Каран вечерас овдје пред вама, гдје, не само живим ријечима, већ својим живим дјелима жели да вам све то каже, да вас на то подсјети онако узгред и опомене из другог плана.

Постављам два кључна питања, или питања свих јубилеја: како би то било и како би се овај јубиларац вечерас осјећао, (и не само вечерас), да је примио бар неку од овдашњих награда и признања? и да ли овакве јубилеје треба да организује онај ко их слави, или неко други?

Нећу наводити све овдашње награде, ви их знате, мада ни у то нисам баш најсигурнији. Каран често истиче (звучи познато) - да је боље награду заслужити а

не добити је, него добити је а не заслужити, и додаје да су његови читаоци њему најдража награда, о чему говори и једна од његових, овдје изложених књига.

Ипак, није све толико сиво и тмурно, као што изгледа. Има изузетака: Каран је добитник десете, дакле јубиларне награде “Умовање чистог разума”, коју додјељује Књижевна заједница „Васо Пелагић“, која је 20 година (још један јубилеј који заслужује честитке) присутна на овим просторима, затим награде којом је овјенчан први његов роман и који је отворио Караново путовање кроз прашуму звану књижевност. Он посебно истиче и седам награђених и похваљених књига у рукопису, све у Србији - у Новом Саду и Београду.

У вези с тим, моја је минорност, вечерас пред њим и пред вама, просто приморана да каже како би због свега тога требало неко да се (по)стиди. Не због ових награда, већ због оних које није добио, а он је сматрао да их заслужује, он их је жељно очекивао. Бар неке од многих. Ја се стидим што се нико због тога не стиди. Зато све ово и овако говорим, са дозом горчине у души, која није ни близу оној коју овај козарачки, бањалучки и крајишки приповједач у себи носи, а коме смјело двостихом поручујем: Не стиди се, Васо, ако се стидим ја, главни судија биће историја. Мене је стид што се нико не стиди, и зато што се и ја још више не стидим (Бећковић) пред горком истином која се стиди, пред Козарчанином који се не стиди да каже како себе сматра рођеним писцем, који је, ако ничим другим, оно бар по дубокој и трајној посвећености писању и обимом написаног, као и завјетом легендарној планини и њеној славној епопеји, коју несебично и у потпуности испуњава, заслужио више од оног што му је друштво дало и колико га је до сада вредновало.

Многи су чули за Његошев стих: “Суза моја нема родитеља”. Каранова суза има родитеља, она је успорен плач, она је јецај неправде који траје шест деценија, она је крик бола, она има и горчину и тежину, поруку и опомену.

Али, ко “види” његову сузу, ко чује његов јецај пред све присутнијом чињеницом да човјек разумије другога тек кад се нађе у сличној ситуацији.

А могло би се поставити и овакво питање: кад се толико година, безмало читав живот бави писањем, откуд Карану паре за штампање толиких књига кад је свима познато да се од награда и признања код нас не живи, од продаје књига, такође. Зато би требало послати истражнике и инспекторе да претресу све од врха до дна, сваки кутак дворишта и куће, све фасцикле и фиоке. Такође, требало би послати и кардиологе и психологе да завире у сваки кутак његове душе, па чак и у његово срце, јер има индиција и дојава да му је срце велико као Козара, а душа широка као Поткозарје, и да је та дијагноза неизљечива.

Шалу на страну, али зар Каран заиста није заслужио признања већа од оних које је добио, па и од оних које ће вечерас, или за који дан добити? Ја знам, и ви знате, да ће му бити драго, драго је и потписнику ових редова, драго је и вама, драго је свим његовим пријатељима. Али, познајући Васу, знам да ће он у души остати људеван и душеван, али и рушеван и гњеван, наш на-

род би рекао - кáран. Између наслага горчине, чујем како његова поносна козарачка душа моли: “Немојте ми замјерити што се написаним поносим. Књиге су мој понос, моја радост и мој живот.” Зато би му требало поручити да „ни туге ни сјећања нису робиње, већ човјекове сапутнице којима праштањем, чак и туђег гријеха, крчимо пут ка спокоју“. Нека и ова вечерашња прича буде зачетник ка том путу.

Може се очекивати да ће се неко вечерас у овом храму културе (или било кад и било гдје) поклонити пред овим Карановим насловима, као пред иконама што се у вјерском храму вјерници клањају. Ја се пред њима али и пред њим, дубоко клањам, и кажем: хвала Ти, Васо, јер једино то умијем, јер једино то могу, честитајући Ти лице јубилеја, а не његово наличје, у овој посебној књижевној вечери када смо зауставили вријеме да бисмо освијетлили тренутак који освјетљава 60 година стваралаштва и многе тренутке из Твог живота. И да завршим како сам и почео: Нема ништа дуже од Каранових романа и чекања на књижевне и друге награде (које би требало, а било би и логично, да претходе награди за животно дјело). Каран је то сасвим сигурно заслужио.

(Аранђеловдан, 2016.)

двје деценије дефендологије (1)

у функцији заштите, безбједности и одбране Републике Српске

Савремени научно-технолошки развој човјечанства омогућио је и све већу распрострањеност знања о: безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани. Иако се они, као свеобухватни проблем, посматрају у свим научним дисциплинама, недостаје јединствен системски приступ проучавању основних појава на овом пољу. **Управо тај и такав недостатак у садашњој науци отклања Теорија дефендологије.** Посвећеност научном методолошком приступу ширењу знања о: безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани, је правац дјеловања који ми институционално, научно и образовно, усавршавамо преко 20 година.

Знање о безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани је распрострањено, зато што се они, као свеобухватни проблем **посматрају у свим научним дисциплинама** (али недостаје јединствени системски приступ, нпр. испитивање и артикулација, проток) основних појава на овом пољу. Тај приступ обезбјеђује **Теорија дефендологије**, приступ који ми научно и образовно усавршавамо преко 20 година. Прије 20 година, на дан 1. марта 1997. године основано је Удружења дефендолога Републике Српске, да би 2007. године промијенило назив у Дефендологија центар за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања, а 2011. године назив мијења у Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања.

Истрајно, утемељено, сигурно, врши се усмјеравање Европ-

ског дефендологија центра ка глобалној, стручној и научној мрежи европског и свјетског знања. Истовремено његујући и чувајући национални карактер стечених знања и усвојених вјештина, али образу образовања усмјеравамо нашу пуну пажњу ка равномјерном развоју, не само науке о безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани, већ и науке и знања уопште

О овом програмском усмјерењу свједоче и слиједеће чињенице:

До сада је у оквиру издавачке дјелатности Дефендологије објављено 38 бројева часописа Дефендологија који је у првој категорији од националног значаја, 16 Зборника радова, 5 Годишњака Европског дефендологија центра, преко 100 књига, а организовано је преко 45 научних скупова и спроведено преко 38 научноистраживачких пројеката. Аутори издавачке дјелатности Дефендологије, између осталих, дали су највећи допринос у претходних 20 година утемељењу, научном и образовном обликовању Дефендологије као науке о безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани. Ријечи које су писали и све оно што су говорили, дјела која су чинили и циљеве за које су се борили, имају непролазну вриједност, они су од универзалног значаја и због тога Дефендологија остаје увијек актуелна, као што видимо, не само у нашем српском народу, него и у другим народима, националним мањинама, државама, регијама и свијету.

Извори и облици угрожавања човјека, државе и друштва у цјелини, са развојем науке и техничко-технолошким

достигнућима су у порасту, што захтијева адекватне превентивне, заштитне, безбједносне и одбрамбене механизме, а све у духу мира и поштивања људских права и слобода, те Повеље Организације уједињених нација и Европске конвенције о људским правима. **У периоду 1997-2017. године аутори су обрађивали различите теме** из области науке, струке, заштите, безбједности, одбране, образовања, војске, полиције, служби безбједности, детективске дјелатности, друштвене одбране, тероризма, цивилног друштва, демократије, слободе медија, рата, мира, невладиних организација, етничких сукоба, помирења, политичке културе, дијалога, толеранције, друштвене кризе, међународних односа, транзиције, сиромаштва, незапослености, конфликата, спорта, насиља у спорту, говора мржње, глобализације, људских права и слобода, слободе медија, парламентарне контроле војске, полиције и служби безбједности, трговине људима, корупције, криминала, малољетничке делинквенције, наркоманије и низ других тема из научних дисциплина као што су дефендологија, социологија, културологија, криминологија, конфликтологија, екологија, право, економија, психологија, политикологија итд.

Заштитно-одбрамбена функција

Теорија дефендологије се сада, у временима садашњих невремена, у временима регионалних конфликата и нестабилности појављује као потреба, привлачећи

научнике који проучавају заштиту, безбједност и одбрану, чији је број у порасту. Заштита, безбједност и одбрана представљају три елемента (варијабле), појединачну изједначеност која се у поједностављеном облику може изразити као, **заштита + одбрана = безбједност (сигурност)**. Сврха заштите и одбране је **безбједност (сигурност)** живих бића, и других у природном и друштвеном систему. **Заштитно-одбрамбена функција** је свеобухватна и нераздвојива. Садржи скуп фактора, услова и активности суштинских за постизање безбједности (сигурности). **У науци о безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани (дефендологији) ријеч заштита, безбједност и одбрана имају своје оригинално и пуно значење.** Заштита се односи на идентификацију услова под којим се пријети (живом бићу, врсти, друштву, држави, нацији), те њихово редуцирање до обима који не пријети достигнутом нивоу безбједности (сигурности), нпр. редуковање извора и облика угрожавања и могућности њене акције, као и развој. Захваљујући сложености услова пријетње и постизању безбједности (сигурности) **заштита и одбрана се често спроводе као интегрисани и истовремени процес (дефендологија)**. Обједињени су као прст и нокат.

Пошто су заштита и одбрана нераздвојиве, и њихова сврха и функција је заједничка као и правила на којима су основани, може се говорити о појединачној функцији, нпр. заштитно-одбрамбеној функцији. Ово је једна од три виталне функције, ипак, функција без које нема и не може бити живота. Не постоји ни један облик и стил живота који није изложен опасности. Без могућности да се заштити и одбрани, сваки живи организам, (од живе ћелије до живог створења, од појединца до групе, заједнице или врсте, од вируса и амебе до човјека) постао би жртва и најмање опасности, извора и облика угрожавања. Ниво и квалитет безбједности (сигурности) и квалитет живота зависи од квалитета заштитно-одбрамбене функције и њене ефикасности. Пошто људи (људска заједница) не желе само да остану на оном што су постигли, већ желе да повећају **ниво личне** (појединачне) и **заједничке** (колективне) **безбједности**, нпр. да утичу на заштитно-одбрамбену функцију и безбједност, требају је проучавати, открити њену суштину, разоткрити њене тајне, правилности на којима је базирана, и потражити могућност најефективнијег позитивног (креативног) утицаја. Заштитно-одбрамбена функција, укључујући безбједност и њен резултат,

је веома сложена и свестрана, исто као и институције којима она служи и опасности с којима се треба суочити и условима у које се треба имплементирати. Због тога заштитно-одбрамбена функција и безбједност требају се истражити са више гледишта, што значи да **требају постати брига различитих (свих) грана науке и научних дисциплина** (мултидисциплинарност објекта истраживања) и у практичној примјени свих активности.

Заштитно-одбрамбена и безбједносна функција није само комплексна, већ и слојевита. Најдубљи фундаментални слој садржи опште правилности на којима је основана и одређена (природни, биолошки закони). Ове правилности примјењују се на заштитно-одбрамбену функцију као општи феномен, на сав живи свијет као цјелину. На другом нивоу су правилности које се односе на заједнице живих створења (природни закони). На трећем нивоу су правилности које се односе на заштиту, безбједност и одбрану људског друштва (друштвени закони), и на четвртм нивоу су правилности које се односе на политичко друштво (политички закон). Ове правилности би требало да се проучавају и истражују на свеобухватан и систематски начин, зато што је то једини начин да се повежу и потпуно искористе резултати ранијих истраживања

из подручја заштите, безбједности и одбране у различитим гранама науке и различитим научним дисциплинама. **То је фундаментална сврха науке** о безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани (дефендологије).

Заштитно-одбрамбена функција је свеобухватна и нераздвојива. Садржи скуп фактора, услова и активности суштинских за постизање безбједности (сигурности). Значење заштите и одбране у политичком језику је сужено и прилагођено актуелним геополитичким и војно-политичким потребама. **Заштита** означава различите грађанске активности, превентивну дјелатност која спречава, отклања на вријеме опасност, заштићује појединца, заједницу, државу, док се **одбрана** обично односи на одбрану државе, земље од агресије вањског непријатеља. Она је **репресивна казнена мјера**, средство принуде, насилни акт, накнадна активност усмјерена на уклањање посљедица и реаговање у вези са насталим негативним понашањем или појавом према појединцу, заједници, држави. Треба да буде репресивна у толикој мјери да сломи сваки облик насилног угрожавања уставног поретка, заједнице и државе. **У науци о безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани (дефендологији) ријеч безбједносне студије, заштита, безбједност и одбрана имају своје оригинално и пуно значење.** Заштита се односи на идентификацију услова под

којим се пријети (живом бићу, врсти, друштву, држави, нацији), те њихово редуцирање до обима који не пријети достигнутом нивоу безбједности (сигурности), нпр. редуковање извора и облика угрожавања и могућности њене акције, као и развој. У периоду отворене пријетње (напада) коју врши систем заштите (када систем заштите не може издржати изражени ниво пријетње изворима и облицима угрожавања), наступа одбрана. **Одбрана подразумева** отпор према отвореном нападу и нападачу који је провалио у систем заштите. Захваљујући и присутности сложености услова пријетње различитим изворима и облицима угрожавања са циљем постизања безбједности (сигурности) заштита и одбрана се често спроводе као интегрисани и истовремени процес (дефендологија). **Теоретичари у друштвеним наукама** често стварају себи идеализовану слику свијета, али без интереса да је реализују у пракси. **У свемуовоме дух поднебља Републике Српске и Републике Српске као цјелина** није бљесак времена, исто као што то није ни Дефендологија, **она је израз наше потребе, наше заштите, безбједности и одбране, нашег опстанка, наше слободе.**

Предмет на факултетима и универзитетима

Тим експерата Европског дефендологија центра за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања из Бањалуке, између осталог, кроз

20 година успјешног рада, дакле као одрастао и дорастао, дошао је до закључка да покрене Иницијативу за увођење ужих научних области из подручја безбједносних студија, заштите, безбједности и одбране у наставне планове и програме на Универзитете и Факултете у Републици Српској. Да би се ова активност обављала квалитетно, садржајно, кооперативно и успјешно, ми је данас, када Дефендологија слави 20. рођендан, дакле, потпуно је дорасла и израсла, у складу са Уставом Републике Српске и законима Републике Српске, **са великим задовољством предајемо институцијама Републике Српске** са жељом и циљем да је путем Министарства просвјете и културе, те наших Универзитета и Факултета сагледају, оцијене, анализирају потребе, предвиђања и, коначно, заједнички реализују као наставни предмет на нашим факултетима и универзитетима. Сматрамо да је ово прави академски пут и методологија која гарантује тимски добар резултат, резултат у интересу безбједности грађана, **резултат у интересу заштите, безбједности и одбране Републике Српске**, њеног развоја и просперитета. Полазимо од основног става да **су безбједност, заштита и одбрана Републике Српске основни државни интерес, основна друштвена потреба, основна друштвена вриједност и најчвршћа гаранција безбједности. Безбједност Републике Српске је услов без кога не може друштво, а наука је услов без које не може безбједност.**

Циљ Дефендологије као науке и као наставног предмета на факултетима у Републици Српској је да се представи утицај и значај безбједносних студија и науке на систем безбједности, заштите и одбране, на перцепцију јавности и на процес доношења политичких одлука, те у коначном на укупни садржај живота и рада друштва. Безбједносне студије и научне активности, као и сам систем безбједности, заштите и одбране по природи ствари је дјелимично мистификован, што је израженије у мање развијеним друштвима.

Док функционисање система безбједности, заштите и одбране директно утиче на функционисање друштва, укључујући и економски и социјални развој, знање и разумијевање система безбједности, заштите и одбране доприноси процесу доношења политичких одлука. Знање и разумијевање система безбједности, заштите и одбране од стране професионалаца који раде у том систему значајно утиче на функционисање система безбједности, заштите и одбране, те цијелог друштва. Безбједност и одбрана имају врло важну улогу у међународним односима, како кроз познавање и функционисање властитог система, тако и кроз учешће у међународним безбједносним системима и активностима, у теорији и пракси.

У коначном, знање и разумијевање система безбједности, заштите и одбране од стране студената, становништва и грађана утиче на њихов начин размишљања на основу кога се праве политички програми партија којима они дају свој глас. **Ако нема озбиљних научних активности нема ни правилне перцепције грађана ни квалитетних политичких одлука, што нарочито долази до изражаја у временима нестабилности, криза и ратних сукоба.**

Дефендологија као наставни предмет, студије безбједности као и разни облици научних активности из области безбједности, заштите и одбране би требале бити у знатној мјери демистификоване, што се може постићи већим укључивањем професионалаца, /практичара, док једновремено научним радницима треба омогућити лакши приступ информацијама и подацима у институцијама које се баве безбједношћу, заштитом и одбраном.

Пошто безбједност сваког друштва утиче на економску и социјалну сферу у мјери да се може рећи да је то услов без кога се не може, стога су научне и образовне активности, укључујући и информисање студената и грађана, услов без кога не може безбједност

бити ефикасна, те требају бити константно унапређиване, а научна достигнућа, радови и резултати истраживања студената, професора и свих других из области Дефендологије, више укључени у праксу.

Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања је кроз своје активности као што су: научноистраживачки и стручни рад, рад на стручном и научном усавршавању кадрова, инструктивно-савјетодавна активност, издавачка дјелатност, јавност рада, добра сарадња са институцијама Републике Српске, локалне заједнице, те низ других активности, обезбиједио све предуслове за реализацију ове идеје, као што су појам науке, предмет, циљеви, методе, литературу и, свакако, кадрове, те националну, регионалну и сваку другу сарадњу.

У сарадњи са државним органима Републике Српске, разним организацијама, универзитетима, Српском православном црквом и другим субјектима, предлажемо да се наставни предмет зове Дефендологија (наука о безбједносним студијама, заштити, безбједности и одбрани) Она води поријекло од латинске ријечи „*defendo*”, „*defendere*”, „*defendi*”, „*defensum*”, што значи, одбити, спријечити, бранити, штитити, и од грчке ријечи „*logos*”, веома познатог значења (ријеч, говор или наука) и да се уведе у наставне планове и програме универзитета и факултета у Републици Српској. **Кроз дефендолошко васпитање, образовање и оспособљавање треба да се изврши свестрана промоција на стручно-научној основи у интересу Републике Српске и Босне и Херцеговине и свеукупног јачања њихове заштитне, безбједносне и одбрамбене моћи.**

За увођење Дефендологије као научно-наставне дисциплине на универзитете и факултете постоји друштвена и научна потреба, теоријски и педагошки значај, општенационални и

државни интерес. Имајући у виду актуелни тренутак међународних, политичких, економских, војних и других односа, чврстог смо става да од свих мјера за очување уставних вриједности Републике Српске и Босне и Херцеговине најважнија је она коју данас многи занемарују, а то је васпитање и несметан развој слободне и креативне личности код омладине, ученика, студената, а у духу заштите, безбједности и одбране своје државе. Дјеловање закона друштвене подјеле рада у области научног рада и пракса страдања српског народа у минулом рату усмјерили су нас да иновирамо, на науци заснованим принципима модернизујемо наставни предмет, који је на факултетима бивше Југославије од 1948. до 1993. године носио назив: ванармијско војно васпитање, предвојничка обука, основи народне одбране, основи општенародне одбране, општенародна одбрана и друштвена самозаштита СФРЈ и одбрана и заштита, те да му у складу са најновијим свјетским искуствима и достигнућима дамо научни назив **Дефендологија** и као такав конституишемо у научну дисциплину, по узору на ранија конституисања политикологије, социологије, психологије итд. Дефендологија као предмет слуша се на Вишој-Високој школи унутрашњих послова у Бањалуци од 2000 године, дакле, она је као таква већ успјешно промовисана. **Дефендологија је у националним, државним и регионалним оквирима постала бренд Бањалуке и Републике Српске, а препознатљива је и у региону.**

Вјерујемо да ће ова активност на широку платформу, дугорочно, професионално, стручно, патриотски, научно и на многе друге начине дати велики допринос афирмацији и промоцији интереса Републике Српске, државе Србије и свих позитивних вриједности, уз дужно и нужно уважавање и поштивање других народа и националних мањина. (Крај у бр. 3. ревије)

Проф. др Душко ВЕЈИНОВИЋ

Прича

Заборав

Почео сам полако да заборављам. Не знам како се то десило. Заборављам апсолутно све, пут до најбоље пекаре са оним увијек топлим и свјежим баварским кифлама, не знам у коју сам школу ишао, а ни чиме сам прошао на крају (да ли сам уопште прошао), не знам да ли имам данас неких обавеза и да ли уопште икада имам неких обавеза, заборављам апсолутно све, чак и да се окренем према њеном прозору, док пролазим поред њене зграде, а неријетко заборављам и њену зграду. Волио бих да се могу сјетити и њеног имена, дуго сам о томе размишљао, али без икаквог пристојног резултата. Можда је и боље тако, од сада за мене ће она бити само „Она“. Како то безлично звучи!

Устао сам јутрос и сасвим случајно сам наишао на напукло огледало у ходнику за које сам заборавио да је ту и које већ годинама не служи својој сврси, већ само скупља прашину, коју ионако никада не чистим. Заборавио сам на своје бенове. Кажу људи да бенови доносе срећу, односно што више бенова имаш, то си и срећнији. Или тако некако не могу баш да се сјетим. Ја имам много бенова. Свуда. Изненађен бројем тих чудних флека на мом лицу, брзо сам се скинуо и тако сам стајао пред тим огледалом потпуно наг. Имао сам заиста много бенова и питао сам се, зашто онда нисам ни најмање срећан. Можда су се људи мало прерачунали, можда је обрнуто. Што више бенова имаш то си мање срећан. Биће да је тако... Или сам заборавио шта је то срећа?

Људи ме поздрављају на улици. Различити људи. Неки деда ми се пријатељски насмјешио, скинуо свој сиви шешир, као у она стара времена о којима сам читао и за која чисто сумњам да су икада и постојала и поздравио ме са једним „Добар дан!“. Узвратио сам му, а шта сам друго могао да урадим? Поздрављали

су ме и други. Такође и неки вршњаци. Бар ми дјелују као вршњаци, јер сам заборавио колико оно година имам, о датуму рођења да не причам. Једна дјевојка се чак и испричала са мном. Питала је како сам, зашто ме нигдје нема, да ли сам се ошишао и да ли још увијек имам њен број да се некад чујемо, па да попијемо кафу, јер, забога, нисмо се видјели сто година. Лијепа је та дјевојка. Дуга црна коса и продорне очи. Вјерујем да сам некад био у њу заљубљен. Не би ме изненадило. Чудно је то. Причаш са људима а уопште не знаш ни ко су, ни одакле их знаш, а ни зашто уопште ту стојиш и причаш са њима. Али и даље то чиниш - стојиш и причаш.

Сјео сам у оближњи кафић, дјеловао ми је јако симпатично. Биће да нисам по први пут ту. Конобар ме је поздравио, ословио са именом и упитао „Стандардно?“. Блиједо сам климнуо главом, изненађен овим питањем и остао као запањен. Тако се дакле зovem! Смијешно име, уопште ми не пристаје! Ко још даје дјеци таква имена? У кафић је у том тренутку ушао неки момак, махнуо ми је, а затим и пришао, поздравио и питао како сам и шта радим. Питао ме је да му дам цигару. Одговорио сам да немам и да не пушим. Момак се насмијао и честитао на томе. Нисам знао да се на томе треба честитати. Чудна су времена дошла. Стигла ми је кафа и чаша воде. Кафа је изгледала јако фино и осјетио сам необичну потребу, мени непознату, да је што прије сркнем. Остављајући ту шољу и чашу на мој сто, конобар ме добронамјеснки упита како смо то „ми“ данас. Нашалио сам се и одговорио „Баш као и увијек!“, на шта је он само задовољно климнуо главом и уз усиљени смјешак отишао да промијени пепељару на сусједном столу. Није схватио моју шалу, а и како би. Не зна он да ја не знам како сам ја то увијек. Мени је то било смијешно. Кафа је била скоро изванредна, ипак нешто ми је недостајало. Као кад једете најбољу питу од јабука на свијету, ону коју вам ваша мама направи наравно и знате да јој баш нешто недостаје, да то није то. А мајка наравно препозна и осјети то ваше питање, па вас онако постиђено погледа и каже „Нисам имала више оног цимета, ставила сам неки други, мало слабији.“ Размишљао сам шта би то могло бити да недостаје мојој кафи, а онда сам из неког непознатог разлога гурнуо десну руку у џеп од хлача. Напипао сам нешто и брзо то извукао. То нешто је била ни више ни мање већ кутија цигара, меко паковање. Прво сам се запитао, откуд мени уопште ове хлаче и кад сам их обукао, а онда сам опет угледао ту кутију са још неколико цигара у мојој руци. Узео сам једну и запалио је. Плашио сам се да ли уопште знам како се то ради, али очигледно да је мој страх био безразложан. Увукао сам један дим, одмах још један за њим и лагано их извлачио. Кафа је сада била

изванредна. То је тај прави цимет. Нисам знао да сам пушач.

Одлучио сам да се мало прошетам градом. Нисам имао неки циљ, јер сам заборавио гдје је шта и гдје бих уопште требало да идем. Боже мој, гдје ли сам само раније ишао. Боже мој? Да ли ја вјерујем у тог Бога? Вријеме је било баш угодно за шетњу, знате, ни топло ни хладно. Пиркао је неки благи повјетарац, таман толико да сам се осјећао заиста угодно. И опет ми је Она пала на памет. Она. Ко је Она? И зашто размишљам о Њој, кад не могу да јој се сјетим ни лика, а ни имена. Волим је. Бар ми се чини да је волим, глупо звучи, знам, али помало сам заборавио шта је то љубав.

Моје сањалачко размишљање прекиде група од неких стотињак људи, који су бијесно урлали и носили неке пароле. Били су веома гласни. Неки су чак дували у неке смијешне пиштаљке. Група није била хомогена, било је ту и млађих и старијих, и мушкараца и жена, људи са псима и бициклима, чак и породица са дјецом. Никад нисам видио нешто слично, односно, бар мислим да нисам, није баш да се сјећам. Помјерио сам се у страну, како бих пропустио да прођу, кад ме изненада зграби неки младић са веома смијешном фризуром. Личио је на очерупану кокош и било је више него очигледно да се познајемо. Ословио ме је са именом и онда почео

„... па гдје си ти човјече? Зашто ниси са нама? Што нас је више, то ће нам бити лакше, зар ниси ти то мени и сам говорио.“

Покушао сам да му одговорим што сам љубазније могао, мада и сам претпостављам како сам направио изузетно мутаву фацу. „Извини, којим то вама. И шта ви то радите ту?“

Прво ме је гледао добре три секунде безизражајно, а онда је растегао широки осмјех. „Хах, шаљивцијо. Увијек си био такав! На тренутак сам чак помислио и да си озбиљан. Одох сада, далек је пут до Општине, а тек тамо треба да дођемо до изражаја. Знаш и сам.“

Климнуо сам потврдно, мада нисам имао појма о чему говори. Шта да радим, заборавио сам.

Дошао сам до ријеке. Занимљива ријека. Била ми је занимљива, јер се нисам могао сјетити нити једне друге ријеке, а искрено се надам да ово није прва ријека коју видим у животу. Крај ријеке је било неко шеталиште и мени се учинило заиста примамљиво. Сунце је сада гријало све јаче и утицало је на моје расположење. Иако нисам могао баш ничега да се сјетим, био сам из неког разлога добро расположен. А онда сам се опет сјетио Ње. Чудан избор ријечи – сјетио. Помислио сам на Њу, а да је нисам ни знао. Јако чудан осјећај, али пријатан. Свака мисао о Њој ме је испуњавала неком необичном топлином у којој сам уживао. Ма биће да је волим, нема друге.

Крај шеталишта је било сигурно бар седам – осам клупа. Неке су биле заузете, а неке не. На једној је сједио старији господин, који је хранио голубове и изгледао је јако задовољно. На другој су момак и дјевојка заборавили на све око себе и изводили нешто што бих ја назвао лаком порнографијом. На трећој клупи је нека дјевојка са разбарушеном ко-

сом читала неку књигу. Чини ми се да Маркез био у питању, али нисам баш сигуран. Тражио сам погодну клупу, јер сам хтио да сједнем, не зато да бих одморио ноге, већ зато што сам добио необјашњиву потребу да запалим цигару. Биће да сам већ дуго пушач. Ко зна кад сам почео, па изгледам поприлично младолико, иако изглед некада може да превари. И док сам погледом тражио клупу, једна клупа је нашла мене. Није била ништа другачија од осталих. Све су биле зелене и похабане, офарбане прије десет година, па тако и ова „моја“. Али ова ме је некако привлачила, не знам зашто. Као да сам знао да баш на ту клупу морам да сједнем. И то сам и учинио.

Меко паковање, десни џеп! Полизао сам врх цигаре језиком (зашто то радим?), узео црвени упаљач из истог тог џепа, припалио је и уживао, док ми је дим испуњавао плућа. Питања су ми се ројила у глави. Ко сам ја? Како је могуће да сам све заборавио? Да се апсолутно ничега не сјећам? И колико то већ траје?

„Тако дакле!“, прекиде ме женски, поприлично љутит глас.

Погледао сам на своју лијеву страну и видио ни више ни мање него Њу! Није да сам се сјетио како она изгледа, па је препознао, него сам једноставно осјетио да је то баш Она. Анђео на земљи! Дуга смеђа коса, њежно јој је пада преко рамена, два смеђа ока, прћаста носић и скупљене усне! Носила је прекрасну бијелу прољетну хаљиницу, која јој је тако проклето добро стајала. Гледала ме је пријекорно, а ја нисам смогао снаге да било шта кажем, оставила ме је без текста. Само сам је гутао погледом.

„Шта је? Шта си бленуо?“, наставила је још љућим гласом. „Као да ме по први пут видиш у животу, а?“

Хтио сам одговорити да ју заправо и видим по први пут у животу, али ми се то наједном учини глупо.

„И опет пушиш. Ти свако мало престајеш, карактер нема шта! Чуди ме да си дошао на вријеме. И зашто смо се овдје нашли, знаш да се ужасавам врана?“ Тупо сам погледао у цигару у својој десној руци, а онда опет у њу. Волим је, о да волим је, сад знам! И тако је слатка кад је љута, ма нек се љути на мене цијели живот, само да је ту поред мене, да је никад не изгубим. Заробићу све врране на свијету ако треба, само да останеш срећна!

„С тобом нешто није у реду. Шта, немаш снаге да било шта кажеш, јел?“ Направила је кратку паузу, па онда настави: „Који је данас дан?“ И даље је глупаво гледам. „Који је данас дан, који је данас датум фино те питам!“

„Не знам... Овај... Заборавио сам...“, тихо сам промуцао не скидајући поглед с ње.

„Не знаш? Заборавио си? Шта ће ми неко ко се не може сјетити ни нашег првог пољупца? Заборавио си! Ништа ти не значим очигледно! Ух!“ Бијесно се окрену и одјури у правцу из којег је дошла. Цигара ми је догорјела до прстију и пробудила ме из трансa у који сам упао.

„Али... Ја... Заиста... Заборавио сам...“

Аљоша ПРERAДОВИЋ

Пета додјела Књижевне награде “Славко Јунгић Јесеј”

Празник поезије, музике и вина

На Трифундан у коноби „Винарије Јунгић“ у Марковцу код Челинца у пријатном амбијенту одржано је вече поезије, музике и вина и обављена додјела Пете Књижевне награде „Славко Јунгић Јесеј“ намијењене ствараоцима млађим од 30 година. Овогодишњи лауреат је Александар Матерић, студент Филолошког факултета у Бањој Луци, а награђени су и Бојана Остојић и Јелена Кичић (из Челинца), као и Радован Синђелић (из Шапца, Србија) и најмлађи учесник конкурса Дорис Дујаковић (из Бањалучке). У музичком дијелу госте су забављали и одушевили млада пијанисткиња Тијана Тепић и професор музике Обренко Тепић (из Котор Вароша). О пјеснику Славку Јунгићу Јесеју (1946 – 2002), челиначком професору књижевности и боему, говорила је директор челиначке Народне библиотеке „Иво Андрић“ Јелена Иванковић која је читала и његове пјесме, док је предсједник челиначког одбор СПКД „Просвјета“ Борислав Максимовић говорио о значају стваралаштва и локалних културних вриједности. Образложење жирија прочитао је књижевник Момчило Спасојевић. У име покровитеља овог дружења и књижевне награде „Винарије Јунгић“ награде је уручио проф. др Жељко Јунгић, а у улози водитеља и овога пута била је студент књижевности и српског језика Бранка Ђурић.. Пјесме о вину читали су пјесници Мирко Вуковић, Миладин Берић, Живко Вујић и Вјекослав Аћимовић, а похвале су припале и пјесницима Николи Поповићу, Ратку Попивићу, Здравку Миовчићу и Љубици Топић Перкман. Добитницима и покровитељу награде по књигу путописа „Хаџилук племенитом сну“ и часопис „Талас“ поклонили је аутор и уредник Борис Максимовић.

Забилежено на промоцији монографије Ратка Лукенића „Трагови постојања“ у Беочину

ЦРКВЕНА КРАЈ ДУНАВА

Промотори и представници села коме је посвећена ова вриједна књига истакли њен значај за очување традиције и народног духа не само овог дијела прњаворске општине

У заиста прекрасном амбијенту ресторана „Караш“, на самој обали Дунава, у насељу које је добило име по овој ријеци, у војвођанском граду Беочину, некад познатом по цементари, пред бројном публиком, коју су махом сачињавали Црквењани досељени у овај крај и њихови потомци, недавно је представљена монографија Ратка Лукенића „Трагови постојања“. Ова изузетно вриједна, богато илустрована и графички и ликовно добро опремљена књига, коју је објавило прњаворско Удружења писаца завичаја, на близу шест стотина страница врло увјерљиво и упечатљиво свједочи о периоду од четиристо година трајања Црквене, заправо од првог писаног трага о постојању овог рубног села у прњаворској општини. Поред значајног четворовековног јубилеја, повод за писање и објављивање монографије била је и 66-годишњица школе у селу, коју је похађао и сам аутор.

Ове и многе друге вриједности књиге у надахнутим бесједама

истакли су рецензенти Драгојла Поповић и Живко Вујић, којима се у представљању придружио и књижевник Ранко Павловић. Наглашено је да је монографија обухватила све релевнтне чињенице о селу осим, како је у шали рекао један промотор, падатка да се Црквена проширила и на обале Дунава. Наиме, доста Црквењана се доселило у Беочин и околна мјеста, а ауторов брат

Милорад држи велељепни ресторан „Караш“ који од највеће европске ријеке дијели само велика пјешчана плкажа.

У прошлом броју писали смо о вриједностима ове књиге и о величанственој промоцији која је окупила готово цијело село и расељене мјештане на свечаности што је трајала до дуоко у ноћ, а беочинско представљање књиге још једном је показало колико мјешани цијене оно што је за њих и за њихове потомке написао и оставио Ратко Лукенић. На промоцију је стигло више Црквењана, а посланик у Народној скупштини

Републике Српске Драго Калабић и предсједник Мјесне заједнице Црквена, Недељко Д. Чупељић, уз исказивање захвалности аутору на његовом великом труду који је уложио, нагласили су шта за њих значи ова публикација.

У Беочин су стигле и црквењанске чаројице, које је предводио Недељко И. Паликућа, показујући тако да село још његује старе народне обичаје.

Као и у Црквени, промоција у Беочину завршила се дружењем и разговорима који су дуго трајали.

СЛ.С.

Антирецензија или осврт пријатеља

Поводом штампања књге пјесама “Збирка грешака” Милана Вулића, објављене у издању бањалучке Бесједе априла 2017.

Постоји ли, што се књижевности тиче, ишта горе него читати рецензију коју је пријатељ написао пријатељу? Обојица некакви пјесници, писци или професори. Један објавио књигу, други осврт. До гомиле похвала које би сацавао такав приказ, када ову двојицу забораве и најрођенији, игром случаја у будућности дошао би неки радознали студент. Умјесто мјеста у звијездама, гдје је пјесника ковао омиљени му друг, тада у зависности од карактера студента бивате извргнути или подсмјеху или стиду трећег лица. Евентуални накнадни стид читаоца, који није постојао кад му је било вријеме, односи се искључиво на текст критичара. Ма колико то било оправдано или неоправдано, емоција стида углавном пјеснику је страна. Из разлога јер сам много пута до сада наилазио на текстове гдје ми се лице црвенило умјесто критичаревог (а то није било само због тога јер је овај одавно пепео и прах), обећао сам себи да никада нећу писати рецензије нити се бавити књижевном критиком. Ипак замољен да то урадим, а како не бих изневјерио ни себе ни свог пријатеља Милана Вулића, одбијајући да овај текст назовем рецензијом, насловио сам га “освртом пријатеља.” Зашто студенту из приче оставити да сам схвати како пишем о пјесмама које одавно знам и о чијем сам настанку, често за кафанским столовима, свједочио? Елем, овакви осврти би требало да кажу у којој епохи, на чијем трагу и којим стилем је писао пјесник. Умјесто тога, кроз једно поређење, рећи ћу како би по мојој замисли у случају Вулићеве књиге пјесама реаговао некакав имагинарни “критичар од угледа”.

По стиху Душка Трифуновића, којег је вокално-инструментални састав «Тешка индустрија» на челу са Сеидом Меммићем Вајтом својевремено испратио нотама, лирски субјект једне пјесме «гријешо је много, а сад му је жао што није више и што није луђе, јер, само гријеси када буде пао биће његово дјело, а све друго туђе». Наспрам «Теорије књижевности», у нашој, па и у свјетској литератури, познато је - лирски субјект је сам пјесник јер велика већина пјесника пјева искључиво о себи. Тако је радио Душко Трифуновић, тако данас са «Збирком грешака» ради и Милан Вулић. Разумије се, Вулићево писање умногоме се разликује од Трифуновићевог, али њих двојица се на исти начин смију својој носталгији, збуњености, заблудама и грешкама. Смију се умјесто радозналих студената из будућности који би их могли чак и завољети. Добро је познато, са Душком Трифуновићем је већ такав случај, али зашто би тако могло бити и са Миланом Вулићем? Најједноставније било би рећи да је Вулић судбоносни пјесник, усудити се изговорити да је судбоноснији од многих судбоносних дјечака (Рајко Петров Ного, Марко Вешовић, Радован Караџић, Абдулах Сидран...), како је Душко Трифуновић назвао прву образовану генерацију наших пјесника шездесетих година прошлог вијека у Сарајеву. “Критичар од угледа” овдје би већ дао аргумент да су поменути бисери новије књижевности западног Балкана, како је данас оскрнављено зовемо, били и остали првенствено судбоносни дјечаци. Зарад будућих студената неки нови Скерлић дао би контраст – репутација Душкових

дјечака код данашњих студената је црна, Душкова је бијела. Наш сликар-критичар, потом би полако кренуо у обрачун са епохом, те да би дао простор новима (да ли Милана Вулића можемо сматрати таквим?), старе дјечаке послао би у пензију! “Дјечацима” је, поред њиховог образовања и каријера - дрекнуо би ужарени глас, пјесништво постало мање битно или потпуно небитно. Да би слика била комплетна, критикос или ти онај који уочава ствари, вратио би се у деведесете године прошлог вијека. Како би остао и оштар и објективан, наш јунак у приликама специфичних историјских околности одао би почаст изузецима и констатовао како су “дјечаци” и у зрелијем добу, када је игра куд и камо постала опаснија, углавном наставили да се играју. Тада би већ читаоцу било јасно да је постојало вријеме када је од тога како ко пише било важније ко је на чијој страни, схватио би да исто онако како настају ратни, да настају и књижевни кланови, те закључио зашто су и због чега код нас стихови бачени у запећак.

Критичар каквог сам замислио, а какав ни у ком случају нисам ја, отишао би предалеко, а онда би попут писаца романа прстенасте структуре ствари полако враћао на суштину. Тешка индустрија, иста она по којој је један од бендова интерпретатора стихова Душка Трифуновића добио име и иста она о којој данас пјева Милан Вулић (Бањалучка

фабрика “Инцел”) је уништена. Не само тешка индустрија, уништено је и братство и јединство и држава и снови многих дјечака, а пјесништво је, са друге стране, жохарски преживјело. Не допире до многих очију и ушију, али ипак гмиже. Милан Вулић је само један у низу који је шекспировски констатовоао да је двадесет година послије рата у БИХ заправо остало ћутање. Колико је у том ћутању, односно времену у ком поезија има веома лошу инфраструктуру, захвално бити пјеснички глас генерације? Генерације која је песимистична, која је бијесна и која масовно бјежи далеко од простора који је у локалним медијима некада називан по Јужним Словенима, а данас га називају регионом? Сигурно да би требало рећи да није нимало захвално, а да многи то желе. На сцени су самопроглашени Дон Кихоти свога доба. Сигурно је и да би требало сада да наш хомо критикус напише да управо Милан Вулић то истински јесте, јер својим пјесмама, иако се то на први поглед не чини, жели да гради и да спаси шта се спасити може, да даје примјере на сопственој

кожи и да као пјесник гледа како у прошлост, тако и у будућност, те да није само глас већ и критичар генерације дјеце и унука судбоносних дјечака.

Међутим ништа од тога није потпуна истина и ништа од горе реченог са сигурношћу не бих потписао, јер поезија уопште па и поезија Милана Вулића има много већи спектар боја него тв пријемници у вријеме појаве судбоносних дјечака. Оно што је сигурно, јесте да је за Милана Вулића пјесништво порок којем није успио да одоли. Оно шта би као свједок потписао и на суду јесте да је имао и других порока: “виђали су га нови сусједи како се четвороношке довлачи кући”, ријетко је ко разумио његове “лењире који мјере криве Дрине”, али никад није успио измолити „духове своје пијане да се повуку“. Свједочио сам, дакле, многим његовим грешкама, но могу се заклети и да је имао и добрих потеза у животу. Један од њих свакако јесте објављивање књиге поезије „Збирка грешака“. Иако првенац, ова књига се појављује када Милан Вулић има много више година него

што су Душкови дјечаци у једном уређеном систему имали када су објављивали своје прве књиге и много мање него што имају сад када неки од њих објављују и тридесету. У таквом животном добу, када га је искуство и као човјека и као пјесника увелико могло искварити, а није, уз стечено знање, урођен таленат (потписује Милан Ракуљ) и осјећај за детаљ, Милан Вулић написао је једну зrelu књигу. Она се, поред свих пошаста нашег доба, на срећу нас ријетких, појављује готово стидљиво, не жудећи за промјеном колико за констатацијом ствари. “Критичар од угледа”, стога би рекао да је “Збирка грешака” одличан баланс надахнућа и учености пјесника. Ја бих, пак, дотичном предложио да све што има стави и да храбро игра на своју збирку ризичног назива, а како ће даље бити са овом књигом и самим пјесништвом Милана Вулића, засигурно ће боље од свих моћи да зна радознали студент из будућности. «Збирка грешака» једна је од књига која једва чека такав суд.

Милан РАКУЉ

ХЕЈ, НОВАЧЕ!

Прољеће је оре Новак
прадједову земљу плитку
и да није њему спала
не би био на губитку.
Док он оре, гавран гаче
нови рат је на видуку
ваља у рат хеј Новаче,
хеј Новаче хеј Новаче.
Оставио Новак рало
Па шарену торбу прти
Са својим се поздравио
и кренуо путем смрти
куда му се ићи дало.
Збогом сине, збогом жено
одох куд је наређено.
Није нама до мегдана
Ми смо само топу храна
Ту гдје клону наше ноге
Господа ће сита пјана
Да нам држи некрологе.
Оде Новак ратовати

И ратова у три рата
Рат потраја три године
Остаде му мушко чедо
А изгуби оба брата.
Никад Новак не врати се
а потомак гле Новаков
исту ону врану слуша
Док он оре, она гаче
Све је старо, смрт је нова.
Ваља у рат хеј Новаче
Хеј Новаче, хеј Новаче
Потомство му не остаде.
И тај оцак сад не пуши
Временом се све заруши
Коров покри рушевине
Само онај гавран гаче
Мртве мушке зове главе
ево опет понавља се
Ваља у рат, хеј Новаче,
хеј Новаче ,хеј Новаче

Мирко А. МАРКОВИЋ

Млади за младе

ПРОДАЈЕМ ПУБЕРТЕТ ЗА БИЛО ШТА

Нек се чује на сав глас
дајем један повољан оглас
чак и цијена не постоји
довољно је да се неко удостоји
да плати сјајем.

Плус моја глава луда
а у њој три стотине чуда
нека чује свијет
свјесно сам одлучила
иако сам се доста мучила
да продам пубертет.

Да, добро сте чули продајем пубертет
али није ми то тек тако пало на памет
прошла сам ја са њим пуно тога
од среће па до сумрака вјечитога.

Од земље до свемира
од нестрпљивости до немира
од покушаја страшних
до загрљаја снажних
од хемије до математике
од похвала па до нежељене критике.

И онда кажу теби је лако
иако то није уопште тако
ма људи моји није ово шала
ни ствар тако безвезна ни мала.

Плус што би требате да знате
да је таман за оне у климаксу
и оне у трансу
и за оне што хоће да буду старији него што јесу
и за оне што су вјечно у стресу.

Ја се са њим нисам изборила
зато бих вас сад замолила
да вам пубертет продам за било шта
и за жваку,
и за чоколаду,
за круг бајцом око игралишта
и за двоструко ништа
само да га се отарасим
и коначно се скрасим.

Нешто ипак требате да знате
са пубертетом не смијете да се играте
јер некад ће вам се причинити другачије ствари,
другачије ствари од којих се у секунди дан поквари.

Добро, схватићете и сами
ако до сад нисте
или ако сте заборавили
или невјешти се правили
углавном ја сад продајем пубертет
и више тајни нећу да одајем

или хоћу
или можда нећу
или ипак хоћу
извините ме
јавићу вам кад се одлучим
надам се да схватате
да то није лако
јер ја сам ипак још у пубертету.

Селена БЕРИЋ

НЕКАД ХОЋУ

Некад хоћу да одлетим у висине
па да видим на ауто путу кривине.

Некад хоћу да до Прага пођем
па један селфи уликам чим дођем.

Некад хоћу да пливам ко патка
па да од патке узем два бат'ка.

Некад хоћу да радим у продавници злата
па да све покрадем и имам пара ко блата.

Некад хоћу да се нађем у причи
па да ниједна краљица на мене не личи.

Некад хоћу да се нађем у мору
па да тамо дочекам зору.

Некад хоћу да отрчим мартонски круг
па да обиђем и сјевер и југ.

Некад хоћу да се попнем на бандеру
па да гађам праћком комшију Перу.

А сад хоћу да заспим
јер нећу сутра да у школу касним.

Селена БЕРИЋ

ЈА СЕ БОЈИМ БАБА РОГЕ

Под јорганом мојим
ја се знојим и овце бројим.
Кроз главу ми пролазе мисли многе,
не могу да заспим од баба-роге!
Баба-рога мира ми не да,
тамо негдје из мрака ме гледа.
У мојој соби тотални је мрак,
а већ замишљам њен црни фрак.

Она ме овдје чека
са улице се чује
вриска и дрека.

Обузима ме неки грозан страх,
чини ми се да вриштаћу у први мах.
Ух, све је било само варка,
са кревета преврнула сам се као барка.

Добро је да је ово само сан,
желим вам свима пријатан дан.

Дорис ДУЈАКОВИЋ

Млади за младе

ЗВЈЕЗДАНЕ БИНЕ

Имам једну жељу
чудну али бајну
да додирнем звијезду
велику и сјајну.
У ноћи се види
модро небо плаво
ех, шта ти желиш
моја луда главо.
Мјесец као чаробна кугла
свијетли у ноћи
ваљда ћу и ја једном
до њега доћи.
Како је величанствен
тај небески свод,
можда горе живи
и неки мој род.
Да ми је да осјетим ту висину
ма крочићу и ја
на звијездану бину.

Дорис ДУЈАКОВИЋ

ЗАШТО ЈЕ ВАЖНО ЧИТАТИ

Књига је дивно чудо
ја је волим читати лудо.
Свака страница своју причу
има, зато читање препоручујем
свима.
И млади и стари читати могу
ја читам још, од малих ногу.
Рачунар за књигу требамо промијенити
јер читање ништа не може замијенити.
Неколико страница прије спавања,
и ноћ ће ти бити пуна лијепог сањања.
Док на небу звијезде сјаје,
читање људима снагу даје.

Дорис ДУЈАКОВИЋ

Прољећне хаљине

Прољеће је све
обукло у цвијеће,
од младих воћки ниједна
без хаљинице остати неће.
У бијеле раскошне хаљине,
обукле се принцезе јабуке,
у те цвјетне креације,
са прољећње модне ревије.
Брескве у роскастим цвјетовима,
постале су тема дана,
као и низ крушака љепотица,
бијелих младих дама.
А и небо је добило
одјећицу своју,
са бијелим облачићима,
обојени у плаву боју.

Па ни сунце дивно
више се не крије,
него својим златним скутима
земљицу цијелу грије.

Евита БОЈКОВАЦ

У шумици траве

У шумици траве
и цвијећу шарених боја,
крију се разне бубице
а можда и вила која.

Стоје маслаци златни
ко сунашца мала,
а међу њима љепотица –
љубичица плава.

Од листова зелених
и цвјетића прекрасних
створиле се шаре
преко шуме траве.

Лептирићи бијели
крилима лепршају,
док пчелице своју
радну пјесму пјевају.

Сунце весело блиста,
издалека мучу краве,
док вјетрић се весело игра
са цвијећем из шумице траве.

Евита БОЈКОВАЦ

УСКРС

Скакуће малена Маја
у потрази за чоколадна јаја.
За њом још, дјеца иду, нека
а са њима и једна сека.

Мирише златно цвијеће,
у лов на јаја се креће,
сад нема ништа прече
јер Ускрс је...

Зечеви скачу посвуда,
једу се разни колачи,
различите торте, тортице,
разноразне кифлице.

И сада се веселе Ускрсу
и све је дивно и красно,
јер Ускрс је у прелијепом прољећу
то је свима јасно.

Евита БОЈКОВАЦ

„Ноћ боема“ у Инђији

Петнаести Сусрети пјесника „Ноћ боема“ у Инђији, који су посвећени једном од великана српске књижевности Мирославу Мики Антићу, окупили су више од 50 пјесника из Србије, Републике Српске, БиХ, Словеније, Хрватске, Шведске, Њемачке, Швајцарске и Аустрије.

Предсједник Књижевног клуба „Мирослав- Мика Антић“ из Инђије Златомир Боровница захвалио је пјесницима на учешћу и подршци манифестацији, која се 15. пут организује у марту, пред рођендан пјесника великана.

Најмлађи учесник манифестације била је дванаестогодишња Евита Бојковац из Дервенте, која већ има објављену самосталну збирку пјесама „Лептирова чајанка“, а њезин наступ на манифестацији изазвао је већу пажњу и подршку свих пјесника.

Из Дервенте, осим Евите, учествовао је и Ненад Симић, обоје чланови Српског књижевног клуба „Вихор“ из Дервенте.

Ову традиционалну манифестацију организовало је Књижевни клуб „Мирослав Мика Антић“ из Инђије.

У овогодишњем зборнику заступљени су пјесници: Александар Мијалковић (Инђија), Биљана Заблећански (Шабац), Борислав Гаврић (Бијељина), Верица Бабић (Мионица- Србија), Владимир Вукмирица (Нови Карловци-

Србија), Гордана Радовановић (Бања Лука), Дара Мусолиновић (Врњачка Бања), Драгана Дучић (Ужице), Драгана Спасић (Шведска), Драгица Ђурић (Ужице), Драгица Којић (Београд), Ђурица Еделински (Шид), Евита Бојковац (Дервента), Емилија-Ема Живковић (Крагујевац), Здравко Одорчић (Загреб), Златомир Боровница (Инђија), Иван Корпонаи (Словенија), Ивана Прлина Никодијевић (Швајцарска), Јован Бодржић (Инђија), Јоже Бренчич (Словенија), Лазар Лаушев (Идвор- Србија), Лепоса-

ва-Лепа Пејовић (Чачак), Љиљана Глигоријевић (Житковац- Србија), Љубинка Тошић (Ужице-Србија), Љубомир О. Вујовић (Београд), Милад Обреновић (Рогатица- Република Српска), Милан Стевановић Трновица (Београд), Милисав Ђурић (Швајцарска), Милка Ижогин (Ђуприја-Србија), Мирела Јаковљевић (Инђија), Мирјана Ђапо (Брчко Дистрикт), Мирјана Јеротић (Словенија), Мирјана Николић (Самош- Србија), Мирјана Радујковић Милојковић (Суботица), Мирослав Мишел Болтрес (Смедерев- во), Ненад Симић (Дервента), Оливера Павловић (Ужице), Персида Лакић Рузмарин (Београд), Рада Пауновић (Чачак), Радица Исаиловић (Чачак), Радован Б. Милић (Аранђеловац), Радољуб-Рођа Јовић (Њемачка) Ранка Томић (Чачак), Ратко- Рале Белић (Суботица), Сава Гајић Ивић (Швајцарска), Светлана-Цец- ца Заблећански (Шабац), Славица Клеин (Клајн)- (Аустрија), Снежана-Жана Неорчић (Суботица), Стојанка Милин (Зрењанин) и Цвијета Јуришевић (Београд).

Текст и фотографије:
Ненад СИМИЋ

Разговорник: књижевник Ненад Грујичић, директор Бранковог кола, Сремска Каменива

У СРЕЋИ СЕ НЕ ГОРДИ, У НЕСРЕЋИ НЕ ПОСУСТАЈ

Већ скоро три и по деценије водите Бранково коло. Каква су искуства уопште а какве спознаје у овим глобалистичким годинама?

-Што у шали, што у збиљи, многим кажем да ми је циљ да достигнем Јована Ћирилова који је 48 година водио Битеф. У Бранковом колу променио сам четири државе: Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Савезна Република Југославија, Србија и Црна Гора, и Србија. Моја искуства нису мала. Могу да посаветујем друге.

За 50-годишњицу „Печата вароши сремскокарловачке“ вриједног Бранкова кола, жири је наградио двојицу прекодринских пјесника – Кордића из Сиска са београдском адресаом и Прерадовића из Бање Луке. Откуд то?

-Бранково коло води рачуна о равноправном третирању песника екавског и ијекавског изговора српског језика. Ништа природније, јер живот је донео такав образац који проналазимо још и у порукама Бранка Радичевића, у чувеном „Ђачком растанку“, али и у поеми „Пут“, где се налазе разиграна кола и гроздови српског јединства у истоме језику. Осим тога, данас на српском говорном подручју већ су и народу и небу дојадили увек исти књижевни лауреати, као да нема и других изврских наших песника. И те како има. Бранково коло то показује из године у годину.

Интересантно је да су оба награђена лауреата чином добијања награде

обиљежили, сваки на свом пређеном путу, такође 50-у годишњицу пјесничког трајања?

-Неким вишим чудом, то се догодило и посрећило и Бранковом колу, и лауреатима, и самој награди „Печат вароши сремскокарловачке“. Тако је досад незабележен случај добио на несвакидашњем значају награде и одјеку мисије Бранковог кола.

Да ли вам је било нуђено да преузмете и водите неке друге институције с обзиром да сте с Бранковим колом имали очигледне и велике резултате?

-Одмах да вам кажем, све ове године радим у Бранковом колу а да нисам ушао ни у једну политичку странку. Држи ме струка и некаква луда харизма стечена кроз ове деценије. Два-три пута ми је нуђено да будем управник Српског народног позоришта, најстаријег у Срба. И то сам одбио, на опште чуђење колега. Јер је присуство дневне политике у том великом и дивном колективу, са неколико стотина запослених, толико очигледно и директно. Тамо управнике и директоре смењују како која жабука на мало јачем ветру падне с гране. Нуђено ми је да дођем и на чело једне велике телевизије.

Како сте одољели изазовима и притисцима да уђете у странку, односно, у функционерску дневну политику?

-Изгледа да неки не разумеју моју апсолутну посвећеност поезији, књижевности и духовности, и да сам у Бранковом колу нашао меру и равнотежу између динамичног јавног деловања

и особног мира и стваралачке концентрације. Имам велики мир у себи, кажем, али се не либим да уђем у јавне полемичке окршаје на плану струке. Нуђено ми је свашта, да будем члан главних одбора готово свих партија у Србији. Али све сам их одреда одбио. И неки тајкуни, чак, звали су ме и молили да дођем и само седнем у први ред. Говорили су, потребан си нам јер си чист. Хвала на комплименту, одговарао сам, баш зато не могу да седим у првом реду поред неких упрљаних.

Да ли је тиме сазрио ваш однос према умјетности и политици, односно, кад сте направили разлику између значаја пјесника и политичара на дужу стазу?

-Израна сам доживео ударе на невино песничко младићство од стране режима и политике. Моје искуство из 1980. године, у дане када је умро Јосип Броз, одредило ме је за сва времена према политици и политичарима. Као студент Филозофског факултета у Новом Саду, био сам главни и одговорни уредник књижевног листа «То јест». Још у штампарији заустављен је процес изласка листа због неких «опасних» текстова. Дошла су болна и парадокслана испитивања и сумњичења, а књижевном листу Универзитет у Новом Саду укинуо је финансирање. Неколико година нисам могао да добијем никакав посао.

О којим спорним текстовима у „То јесту“ је било ријечи?

-Најпре, песма у прози „Цар“ Збигњева Херберта, пољског песника. У њој се говорило о неком

цару који је волео да иде у лов, да се слика са децом, а онда – завршна слика: “Погледајте, можда у вашој кући виси његова маска!” Затим песма “Млинар”, уз иследничке коментаре да је Тито био млинар у време Октобарске револуције у Русији. Песме је превела једна млада студенткиња пољског језика, Љиљана Грубишић. Затим, прича “Фрањинбунар” Јована Радуловића. Осорни иследници наглашавали су ми да се Титов отац звао Фрањо. Затим, прича Ђуре Ђуканова “Штака”. Овај наслов изазивао је асоцијације у њиховим главама на златну штаку коју је требало Тито да носи после ампутиране ноге. Али – само наслов, у причи ништа није било од тога. И све је било младалачки безазлено, а по живот опасно.

Као млад човек како сте све то преживљавали?

-Лист је требало да се појави почетком маја 1980. године, такав му је био ритам излагања, ето, баш у дане када је у Љубљани 4. маја преминуо Јосип Броз Тито. За мене је то било и остало несвакидашње и снажно искуство, тада болно и горко, али кроз цео потоњи живот драгоцено бесцен-благо, које ме је научило колико се тзв. представници власти могу изобличити и заслепити гледајући кроз идеолошки визир. Тада ми се за сва времена смучила прича са лажним сузама државних кетмана и апаратчика оличених у разним високим функционерима који су били спремни, док кажеш кекс, да жртвују нас неколико голуждравих чланова редакције листа “То јест”. Био сам на челу листа и осетио кикот такозваних пријатеља иза леђа који су се радовали моме разапињању.

Ви сте већ 1978. године објавили своју прву, чувену књигу песама ‘Матерњи језик’, у познатој едицији “Пегаз” Књижевне омладине Србије у Београду. Да ли сте у време проблема са листом “То јест” могли да пишете пјесме?

-Писао сам наредних година песме на ту тему, не буквално и директно, али са универзалним изворима и подстакнутим токовима емоција и мисли на тај случај. Тих

дана, у мају, у славној београдској Просвети требало је да ми изађе друга књига песама “Линије на длану”, којој сам се животно радовао. Међутим, овај стрес са неسانيцом убио ми је радост одласка у чувену Чика Љубину 1 у Београду, где је требало да прегледам завршну коректуру збирке песама. Једва сам се опоравио, ипак, са све же штампаном књигом у рукама. Помогао ми је и одлазак у војску у Рашку, 1981. године, да направим дистанцу од свега. Срећом, по тадашњој војној евиденцији, у Рашку ме је слао војни одсек из Приједора, где сам био евидентран још по завршетку средње школе, тако да није било информације из Новог Сада о мени као “државном непријатељу”

Дошло је вријеме потврђивања и сабирања резултата. Поред двадесетак значајних награда, у посљедњих годину-двје добили сте четири престижна признања: Међународну награду “Златни прстен” (Скопје) за укупни књижевни опус, затим награду Интернационалне академије Иво Андрић, за животно дјело и антологију “Прогнани Орфеји”, награду “Браћа Мицић” за књигу сећања, полемика, есеја и записа “Руку на срце”, у издању београдског Службеног гласника, и, овдје у РС, “Гајков пјеснички шешир” за књигу “Светлица” у издању београдске Просвете?

-Наиђе време када се виногради беру, па поново обрезају. Захвалан сам Богу и родитељима на свим даровима, па такои од мог младићког одласка из Приједора, прецизније речено, из Гомјенице. За мене је завичај светиња, па ма колико других простора освојио. Све долази и добија свој смисао по мери неба на земљи. Ту меру не треба мењати, нити допуњавати, нити смањивати. Тако је како је, и с тим треба живети, у знаку пословице: “У срећи се не горди, у несрећи не посустај.”

Поред поменутих награда, једна је особена, “Гајков пјеснички ше-

шир”, која подразумева објављивање књиге. Појавила се Ваша нова збирка «Надисати се душе». Имали сте промоцију у Модричи, у Српском културном центру који је, заједно са породицом Поповић из Дугог Поља, издавач те књиге? А недавно сте својом бесједом свечано отворили «Чучкове књижевне сусрете» у Хан-Пијеску. Шта вам као пјеснику и писцу значи долазак у Републику Српску?

-Наравно, пуно ми значи долазак овде. Лично сам познавао и Бранка Чучка и Здравка Поповића Гајка. Веома рано отишли су са овога света. Али, њихова завичајна места, и Хан Пијесак и Модрича, покренули су и одржавају манифестације и награде њима у част. То није тако чест случај у Срба, да родна средина одмах прихвати свога песника. Ако вам кажем да је велики Лаза Костић, тек осамдесет година после своје смрти добио у Новом Саду награду са својим именом и манифестацију “Дани Лазе Костића”, онда ће вам бити јасно о чему причам. Стицајем небеских околности, лично сам учествовао у оснивању Лазине манифестације и награде, и водио тај пројекат осам година. А онда, и ово, Лаза Костић је свој споменик у Новом Саду добио тек недавно, стотину година после смрти. Чудан смо ми народ. Неко је толико година памтио Лазин сукоб са Змајем у Матици српској у Новом Саду, односно, искоса гледао на Лазину књигу са негативним судом о песнику Ј. Ј. Змају.

У Приједору сте завршили основну и средњу школу. Ви стесавремен и свестран аутор, али значајан дио свога стваралаштва посветили сте завичају, Поткозарју и Козари. Ту се истиче поема “Покривање куће” и књига “И отац и мати”. Прославили сте овај крај. Ове године појавиће вам се и шесто издање антологије и студије посвећене крајишкој старој пјесми под називом

вом "Најљепше крајишке ојкаче"?

-Незаборавне су, лековите и универзалне слике ране младости из Приједора. Кад ми је било најтеже у животу, мелем завичаја давао ми је снагу да победим, а ја сам му узвраћао певањем и причом о њему далеко од кућног прага. Завршио сам, ево, шесто допуњено издање књиге "Најлепше крајишке ојкаче", коју ће издати Радио-телевизија Србије у Београду. Ту ће се по први пут, уз чак 2000 ојкача, наћи и ризница од 1420 имена певача ојкаче. Уз помоћ бројних сарадника, ишчупао сам из заборава, све до средине деветнаестог века, анонимне и дивне крајишке Орфеје из мога завичаја па све до Кочићевог, Ћопићевог и Скендеровог, али и са Баније и Кордуна, из Лике и Далматинске Загоре.

Како гледате на књижевне манифестације и фестивале у Републици Српској?

-Драгоцено је постојање манифестација које носе имена великих песника са овога језичкога тла. Међутим, не чини

ми се срећним решењем нападно присуство уводних говора општинских бирократа и других дневних политичара на свечаним отварањима песничких и књижевних манифестација.

Шта мислите о симпозијумима на тему савремене поезије?

-Сматрам некоректним, на пример, то што у неким лепим херцеговачким градовима универзитетско-институтски караван из Београда и Новог Сада организује тзв. округле столове, где се проучавају само дела савремених песника из Србије, а о трошку локалних општинских буџета. Као да код вас у Републици Српској нема врских савремених песника за те фамозне симпозијуме. А онда кад се ти експерти врате у Србију на своје факултете и институте, тек онда заћуте пред својим студентима на тему савремених прекодринских српских песника. Као да не обделавају своју струку у једном те истом, српском језику. Не пада им на памет да помену на пример Дејана Гутаља и Дару Секулић, или, пак, Ранка Рисојевића и Зо-

рана Костића, и друге песнике из Републике Српске. Чудно је да ви овде о томе јавно не говорите. Као да се храните некаквом снисходљивошћу у корист сопствене штете.

Можда зато што се задовољавамо тиме колико Бранково коло чини за нас у Србији. Оно је објавило преко двадесет књига, махом младих пјесника из Републике Српске. Затим, Бранково коло је досад наградило "Стражиловом" и "Печатом вароши сремскокарловачке" преко петнаест пјесника из РС. Има ли то везе и са вашим дјетињством у поменутом Приједору?

-Вероватно да има, подсвесно, мада има песника из ових крајева у Србији, којима завичај није важна тачка. А да не гоорим о колегама писаца из Србије који никад нису крочили у Бањалуку или Хан-Пијесак, на примјер. Међутим, крупнији су то и дубљи разлози. Одавно примећујем да поред присутне дневно-политичке приче о сарадњи Србије и Републике Српске на плану културе, ипак, све се своди на претежно гостовање и предствљање писаца и уметника из Србије у Српској. Обрнуто се догађа врло мало, нарочито на издавачком плану. У Србији песници и писци из Српске не објављују много, готово ништа. А о наградама да и не говоримо. Чак правилници неких награда у Србији искључују прекодринске ауторе, «Мешина», на пример. Има доста талената, нарочито младих, којима треба дати шансу на укупном српском језичком простору, па онда и даље.

Хоће ли се нешто на том плану промијенити у будућности?

-Не знам, можда после овог интервјуа. (Смех). Бранково коло је корективни фактор ове дугогодишње инерције и неправде. И опет, Бранково коло то чини самостално, и независно, не очекујући никакав дневно-политички загрљај тренутних мастодоната.

См. СТАНИЋ

СТАРЕ СПОЗНАЈЕ И ВРИЈЕДНОСТИ У НОВОМ КОНТЕКСТУ

(Предговор књизи Десе Шућур Сарајево кроз вијекове 1)

Полазимо од претпоставке да ће, можда, прва, спонтана реакција неупућених а добронамјерних читаоца и осталих „љубитеља“ литературе, на појаву књиге пред нама бити садржана у питању формулисано као: чему (и коме) још једна, нова књига о Сарајеву, кад их већ, до сад написаних, има толико много. И непрочитаних. Или, можда, недочитаних. Разумије се, питање је сасвим легитимно и невинно, као што је и свако друго питање невинно, и оно потражује адекватан одговор. Овај предговор је покушај једног могућег одговора, тачније: прилог разумијевању питања због чега је потребно и корисно публиковати још једну књигу о Сарајеву, његовој прошлости, али и садашњости.

Јер, о Сарајеву је до сад написана заиста импозантна, да не кажемо александријска, библиотека књига, од научних (археологија, историја, архитектура, историја умјетности, географија, посебно историјска географија, етнографија, туризмологија, урбанистика и др.) монографија, студија и огледа, до репортажа, путописа, пјесама и осталих историографских, публицистичких и литерарних дјела, па се у оном дијелу јавног мњења које нема потребу и капацитет за дубље понирање у запретане тајне и меандре друштвених процеса и политичке феноменологије, с правом може поставити питање зашто трошити оовремене „људске ресурсе“ и друге потенцијале на нешто што је већ истражено, описано и (с)познато и доступно широј јавности а не само уским стручним „круговима“. Међутим, по нашем мњењу,

претходна тврдња, колико год била тачна, у позитивистичком смислу ријечи, није довољна да оправда хеуристичку „апатију“, индолентност, тј. научно и стручно игнорисање и незаинтересованост за ново (пре)испитивање и тумачење историје Сарајева и његове околине и посљедица тог новог разумијевања на односе међу људима и друштвеним групама у њему. А данашње, анпо Domini 2016., Сарајево није исто што (је било) и Сарајево из нпр. 1984., 1945., са почетка 20. вијека, или, пак, средине 19. односно краја 17. вијека и због тога га поново и опет треба истраживати, промишљати и писати о њему. Наравно, не само због по(р)уке садржане у оној чувеној Хегеловој опаски по којој, парафразирамо је, оно што је познато није, односно нужно не значи и да је, спознато.

Имајући нетом казано на уму, сматрамо вишеструко корисним појаву публикације Десе Шућур под насловом Сарајево кроз вијекове. Због тога смо својевремено, уз неколика критичка запажања и сугестије, и дали позитивну рецензију, тј. препоруку за њено објављивање. Она јесте још једна књига о Сарајеву, али довољно другачија, различита од многих претходних, иако се и она „природно“ наслања на њих и наставља да „приповиједа“ о оном о чему у ранијим публикацијама о Сарајеву и његовој историји није све записано. С друге стране, и стари описи и спознаје о Сарајеву, његовој околини, људима и догађајима који су обиљежили вишевијековну историју тог топонима и ентитета, у новом

контексту - а он је створен након завршетка Грађанског рата у Босни и Херцеговини 1992-1995., потписивањем Дејтонско-паришког мировног споразума по којем је БиХ подијељена на два државотворна ентитета: Федерацију Босну и Херцеговину и Републику Српску, а са њом и сâмо Сарајево, на тзв. федерално, које је припало Федерацији БиХ и Источно Сарајево, које се налази у Републици Српској и углавном га насељавају Срби, некадашњи становници пријератног, јединственог Сарајева, односно неке од приградских општина у његовом саставу – другачије конотирају и потражују неку нову евалуацију. А она је могућа и, на примјеру монографије Десе Шућур, имплементисана, постала реална, само уколико су претходни увиди и спознаје, макар већина њих, с разумијевањем и без предрасуда акцептирани и креативно „уграђени“ у властиту нарацију и тумачење историје града и околине о којима је ријеч у њеној монографији.

Из скоро свих дијелова текста Сарајева кроз вијекове се препознају и виде утицаји претходних писаца, било да су они путописци, од Евлије Челебије и његовог доба, до бројних „репортажа“, записа и описа посјетиоца са Запада у 18. и 19. вијеку, или, пак, Истока (Русије) од средине 19. вијека па надаље, било да су научници, углавном историчари, археолози, архитекте и др., који су добрано истражили поједине сегменте и/или периоде историје Сарајева и околине, од праисторије до савременог доба. Неке од тих аутора треба и поименично споменути, јер без њих и њиховог дјела не би било ни оне спознаје о Сарајеву која је не само

претходница елаборације Десе Шућур, него је и директно утицала и на неке њене описе и оцјене. Сарајевом су се бавили и такви историци, да археологе, архитекте и истраживаче из других научних „поља“ и области, баш као и бројне књижевнике, овдје занемаримо, као што су Владислав Скарић, Хамдија Капићић, академик Десанка Ковачевић Којић, Хамдија Крешевљаковић, Тодор Крушевац, Хазим Шабановић, Илијас Хаџибеговић, Алија Бејтић, па све до угледног новинара, уредника и публицисте Мирослава Прстојевића, с краја 20. вијека. Наравно, истраживача феномена Сарајева има још, али и наведена имена су довољна за илустрацију наше оцјене да тај град није занемарен у научним опсервацијама и да се наша ауторка (Д. Шућур) имала на кога и на шта угледати. Понекад је то угледање и „слијепо“ поковавање ауторитетима претходника, нарочито Скарића и Прстојевића, одвећ препознатљиво, на уштрб властите самосвојности, креативности и оригиналности.

Али, за разлику од већине претходно наведених историчара и научника из других дисциплина, изузев Прстојевића, који су своја истраживања и тумачења заснивали и у раду се руководили првенствено научним постулатима, разлозима, узансама и циљевима, монографија Десе Шућур нема тај *raison d'être*, она није примарно мотивисана и легитимисана научним критеријумима и потребом да се презентује неко сасвим ново тумачење историје Сарајева или на видјело дана изнесу и опишу до сад непознате чињенице из прошлости тог локалитета. Другим ријечима, Сарајево кроз вијекове није научно дјело у строгом смислу тог појма и одреднице, које је намијењено само уском кругу стручне, научне и академске јавности, него је ауторкина амбиција радикално другачија: она хоће да најширу јавност изнова упозна и заинтересује за историју Сарајева и његове околности, али и за све друге знаменитости, вриједности и атракције

тог града и краја. Дакле, њена књига је, интенционално бар, популарног карактера и намјене, па отуда и такав њен садржај и композиција. Због тога је она и могла себи приуштити комоцију, у мјери већој него што је допустиво у стриктно научној литератури, да о многим важним социјалним, историјским, политичким, војним, економским, саобраћајним, урбанистичким, културним, духовним, вјерским и другим процесима, односима, догађајима, личностима, актерима, резултатима и дјелима, пише и износи оцјене а да се директно не позива, да не цитира изворе, налазе и оцјене других истраживача и писаца. Ауторка није „боловала“ од и робовала амбицији да по сваку цијену буде оригинална, нарочито не у методолошком погледу, што увијек и није нужно, тим прије што њен манускрипт није резултат неког извршавања академско-образовне обавезе, него укроћивања властитог стваралачког ероса и жеље да се о родном граду остави запис и „слика“ за будуће генерације. Међутим, такав приступ за посљедицу (је) има(о) факт о благој неконзистентности рукописа пред нама.

На једноставно питање шта је предмет или о чему говори књига Десе Шућур могуће и сувисло је одговорити сљедећим неколиким реченицама.

Већини читаоца, а увјерени смо да их - свему упркос - неће бити мало, већ сам наслов, Сарајево кроз вијекове, довољно говори. Ради се о књизи, својеврсној историјској читанци, чија главна и једина тема, односно у чијем епицентру је град Сарајево. Наравно, у овој монографији није ријеч само о граду у његовом топографско-урбанистичко-архитектонском исходишту, значењу и капацитету, него првенствено у његовом социјалном, политичком, административном, демографском, културном, духовно-вјерском, привредном, саобраћајном и свеколиком другом смислу и манифестовању. Другачије речено, у овдје актуе-

лизованом рукопису Десе Шућур посриједи је специфична хроника, „животопис“ Сарајева од његовог настанка, а несумњиво је утврђено да се континуитет урбане егзистенције ентитета, *topos*-а на тој географској ширини и дужини може пратити, најмање, од средине 15. вијека, па до данашњих дана, тј. до средине друге деценије 21. вијека. Штавише, слободније интерпретирано, може се чак рећи да је то и нека, специфична, врста историје града Сарајева, његовог становништва и резултата што су их људи који су у њему живјели постигли у разним областима дјеловања у посљедњих више од пола миленијума.

Али, за разлику од класичних историографских књига и студија, које су настајале и писане по строгим узансама научне методологије и дискурса, компликоване композиције, тешким стилем и одвећ стручном терминологијом, са тзв. научном апаратуром итд., што (је) за посљедицу често има(ло) факт да је такво штиво углавном неприступачно и неразумљиво тзв. обичним људима и широј читалачкој публици, од којих су и неки чија имена смо већ истакли, Сарајево кроз вијекове је доминантно публицистички рукопис написан углавном популарним језиком, лексиком и стилем, прихватљивим већини читаоца. Ауторка је, дакле, као што смо то већ овлаш истакли, своју књигу намијенила не уском кругу стручњака, који ионако већ довољно знају о историји Сарајева, његовом развоју, успонима и падовима кроз историју, па им још једна књига о истој теми и није неки изазов и потреба, него прије свега тзв. обичним људима који о актуелизованој теми не знају довољно, па их (је) треба(ло) подсјетити или освјезити нека ранија, могућа, (са)знања о прошлости највећег града у данашњој Босни и Херцеговини, али и уназад неколико вијекова. (*Наставиће се.*)

Мр Слободан НАГРАДИЋ

Рецензије

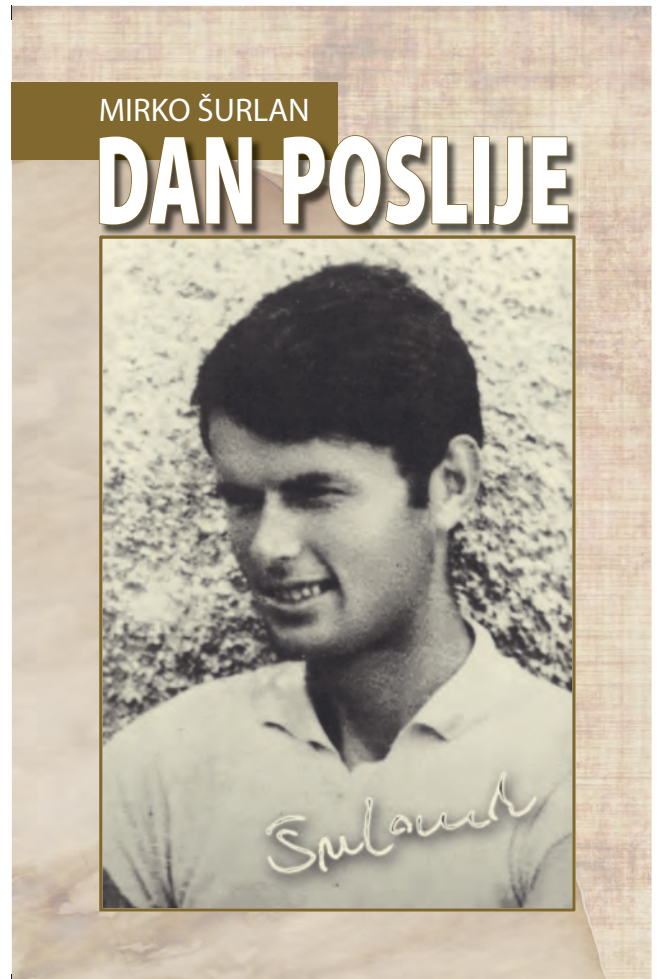
ФЕНИКС СЕ ОПЕТ ОБНОВИО

(Мирко Шурлан: „Дан послије“, поезија)

Читајући и поново ишчитавајући, имао сам осјећај немоћи пред овим рукописом, његовим моћним текстом, моћним ријечима сливеним у моћне реченице (у Предговору аутора) и моћне стихове („версе“ како их назива аутор). Али има нешто важније од осјећања немоћи, а то је осјећај разумијевања аутора и његовог живота у свијету, животу и времену (садашњем) о којем је ријеч у овом рукопису. Дан послије свега је дан прије, дан прије прошлости, прије садашњости и прије будућности: у том дану послије је цијели живот аутора: и прошлост и садашњост и будућност угнијездиле су се у срце и душу аутора. То је оно невидљиво у алхемији живота, али виђено и оживљено у ауторову животу – безживоту. Захваљујући оживљеном животу и свијету, аутор је успио да одрасте од човјека до БИЋА. А то биће – аутор, био је спреман да спозна, са мирним гњевом, и уз жестоке ударце свијета, људи и живота и одложи у своје „версе“.

Дан послије, није случајно у наслову збирке. Тај пјесников дан послије десио се већ у блиској и у даљој прошлости (прошлости дјетињства, младићства, учитељовања, живота и одсутности његове породице...). Тај дан послије (свега) је дан који се претвара у вријеме живота аутора, живота у којем је сам и усамљен – и међу милион људи. Јер, у том пјесниковом дану нема оних због којих је аутор остао сам. Од тог пјесниковог дана – који је цијели и сав пјесников живот, ни ноћ(и) нису много тамније. Биће пјесниково не да да тај дан – ноћ падне на њега: свој дан послије, свој живот, и ту ноћ пјесник је бацио под ноге и згазио. Његово БИЋЕ окренуло се онама за које је живио, које је волио и које ће вољети до краја свог живота. Сва снага пјесниковог бића је у тој љубави. У пјеснику и у његовом дому – животу нема више мјеста за нове теме и нова сазнања. У пјесников дан послије – животу, има мјеста за једну животну тугу, за непрестану и снажну самоћу. У тој самоћи пјесника, као да је напустила и његова властита сјенка. У тој потпуној и неумољивој самоћи пјесника, не напушта га само сјећање на Тину и Влатка, који су отети и негдје су у далеком свијету, иако је тај свијет ту, само преко границе. У пјесниковој филозофији живљења превагнуо је тас на којем су спасене мајке, кћер и син заједно, а пјесник је остао сам да изгори као животни угарак.

Пјесник зна да о таквој судбини одлучује нека виша сила. И то не само о судбини аутора, Валентине, Марије и Влатка, него и о судбини смушених народа и

државица, које је рат одвео у простор беживотности, мржње и животарења. Али пјесникову љубав – као излаз из свега болног – не могу потамнити ни више силе, ни ратови, ни муње, којим су отровани наши мали и нејаки народи и људи. Пјесникова животна енергија на издисају у бесћутном свијету ојачава се и траје у снажном пјесниковом бићу и његовим версима. Пјесник је, у овом злом времену и у свијету све већег броја злих људи, успио да се попне на зид времена, са којег управља својим животом „сијући са двије руке“, а не узимајући ништа од тог свијета, своје шире и даље родбине.

Свјестан „стања ствари“ пјесник је од „Дана послије“, „Вјечно низ стубе живота се верем“, „Поновило се предбиблијско вријеме“, „Само ме још не да поезија моја“ ... до „Варају се они који мисле да не постојим“, „Чаролија тијела“ ... „Можда“ направио пут до повратка у будућност. Пјесник је стасит и велики: филозофски – мудра стијена, емотивно – ужарена лава из средишта бића, физички – њежан као трава, интелектуално – хрст којег чупају! Суочен лицем у лице са свијетом и животом пјесник поручује: животе, не дај се, ту сам !!!

Даље не могу, не усуђујем се путем ових „верса“. Бојим се сагорјећу пред бићем овог рукописа у којем је пјесник тврђава која хода, а у својим версима, он више није крв и месо, већ земља, ватра и вода ... Могу им се само поклонити и немоћан макнути са пута.

Феникс се опет обновио – вјером у човјека и живот.

Миле МУТИЋ

Књижевно вече пјесничког пара Прерадовић у Дервенти

Вријеме награда и радовања

У Центру за културу Дервента одржано је књижевно вече са пјесницима Стевком Козић-Прерадовић и Ранком Прерадовићем из Бањалуке, на којем су промовисане збирка пјесама „Глас Андрићграда“, за коју је ауторка добила награду града Бањалука и Подружнице УК РС за књигу године за 2016. годину и изабране пјесме у четири тома Ранка Прерадовића, за која је добио „Печат вароши сремскокарловачке“ коју већ пола вијека додјељује „Бранково коло“.

Домаћин промоције био је Српски књижевни клуб „Вихор“ Дервента, уз покровитељство начелника општине, Милорада Симића. Помоћ у организацији пружила је Јавна установа Центар за културу, гдје је одржано књижевно вече, те пријатељ породице Прерадовић, Вито Бојковац из Дервенте.

О стваралаштву и наградама које су Прерадовићи добили за објављена дјела, је говорио пјесник и рецензент Душко Ж. Поповић из Прњавора, а књижевној вечери присуствовали су пјесници и књижевници из Добоја, Дервенте, Шамца, Прњавора и Бањалуке.

Поповић је веома надахнуто говорио о стваралаштву и дјелима. Каже да је Прерадовић и пјесник и боем, оштар, полемичан, понекад заједљив, морао да „уђе у само ткиво“ његове поезије и осјети све њене пулсаве и варијације, скривена и наговјештена значења, дубину и суштину изузетног стваралаштва са доминантно филозофско-поетичне позиције.

Поповић је додао да би то требало дати допринос познавању и тумачењу поетског остварења једног од највећих крајишких пјесника који је за своја дјела добио престижна признања и награда.

Прерадовић је истакао да се у Дервенти осјећа као код своје куће, јер дужи низ година долази на разне манифестације. „Представљени смо на начин како се то ријетко чини. Посебна част је присуство великој броја умјетника, наших колега пјесника, књижевника, сликара, али и младих. Надам се да ћемо наставити сарадњу и сретати се у будуће“, рекао је Прерадовић.

Стевка Козић-Прерадовић је навела да ријетко догађа да за четири мјесеца „Глас Андрићграда“ доживи друго издање и десету критику која се публикује.

„Са нама је била наша дружина која пише, која такође мучи муке свих писаца, са књигама које народ чита, али слабо купује. Ипак, Андрићград је показао колико се поезија воли и чита. Ја кажем да је то мој лирски воћњак, дијете сам земље, из Лијевча поља, каже Козић-Прерадовић.

Предсједник Српског књижевног клуба /СКК/ „Вихор“ Дервента Савко Пећић рекао је да су Стевка и Ранко вишегодишњи пријатељи клуба, радо виђени гости у Дервенти, али и људи на које се увјек могу ослонити.

Н.СИМИЋ

Прича

ТАКО ЈЕ ПОЧЕЛО

Дан је био изузетно врућ. Иако је био септембар кад ђаци полазе у школу, и кад би се очекивало да оне љетне зажаре мало спласну, да неки вјетрић бар за тренутак покупи зној са вашег лица, -ништа од тога. А баш тај дан се морало прећи пјешке петнаестак километара до вароши. Ишло се у непознато. Никад раније нијесам био у тој вароши. Слабо сам знао и пут куда треба да идем. Мајка није могла да пође са мном. Имала је силу неких обавеза код куће. Покушала је она, сирота, да наговори ђеда, а он се за све питао, да пође са мном, да ме не пушта сама, али ђедова је била посљедња: „Ајде, богати, шта му треба нека пратња. Није окраћен; брзо ће му петн'ес година. Кад оће

да буде школарец, нека се сналази. Имаш ти овђе посла, а не да испраћаш «господина школарца»“. И ово „господина школарца“ ђед изговори кроз неки ијед. Није могао да ми опрости што хоћу у школу, а посебно није могао опростити својој невјести што је била на мојој страни. Имала је она, додуше, подршку своје сестре, која је живјела у граду, и на њу се ослонила. Тог љета тетка је дошла у посјету код нас на село. С њом је дошао и њен најмлађи син Милосав. Кад су полазили од нас, тетка рече мајци: „Немој ти овог малог оставити да га не пошаљеш у школу. Никад ти више не бих дошла кад би то урадила“. Сирота мајка се нашла између два камена: на једној страни њена и

моја жеља да пођем у школу, а на другој страни ђедова упорност да не идем. Нашло се половично рјешење: могу поћи, али ме нико неће испратити. И пошао сам. На ноћ прије даљњи стриц ми је објаснио куда ћу ићи. „Кад прођеш Овчији брод- рече ми стриц-окрени лијево према Оцаку. Орјентиши се према џамији; њу видиш издалека. Од Оцака десно цестом иди према вароши. Немој ти окренути лијево. Не можеш никако залутати“.

Полазак је био мучан. Не толико што ја идем, него што Виде остаје. А били смо више него браћа. Тог јутра Виде је истјерао говеда изнад Палевина. Док ја силазим низ Поткраје, он ме зове. Виче-Довиђења! Осјећам да му глас

ВЕЛИКАНИ ОДЛАЗЕ

На пут иду и наши великани,
стигло је доба кукавно и тамно,
од пропасти ко ли ће да нас брани,
медиокритет царује бесрамно.

Након меда горка ме чаша жучи
завија у прелест и потире сне;
Омладино (еј!) ко ће да те учи
како се пјева и за слободу мре!

У паклу смо што опјеваше Данте,
генијалност смо згурали под тепих,
кад одгледамо лажне циркусанте

зваћемо се колонија слијепих;
а наши иду, одмичу из мрака,
шта ли ће свијет без правих јунака?
На Видовдан 2015 год, Малта

НЕПРИЈАТЕЉИ

Ти си ме гонио и мучио
и звјерски ме клао кроз вјекове,
тешко сам градиво изучио
да пригрлим и глад и збјегове.

Ти си ми силовао и матер,
сјеко ме да висим на кукама,

у најдубљи стјерао ме кратер
на адским да стасавам мукама.

Ти си ме засакао из мрака,
сјевајућ бодежом крај струка,
мене си сковао у горштака,
у крволочног ме обрео вука;

зато смо се мучки убијали
и газили по недужној дјечи
а руке од крви сапирали
на истој нам- граничној ријечи.

И ево нас у Господњем храму,
молимо за оне у јамама,
огрезли у бездушју и сраму,
у гнојним се црвамо ранама;

Још нам гуја у њедрима сикће
за варнице у сливници бабра,
дан одлуке чекамо да свиће,
чекамо - до коначног масакра,

стога милост хордама што гмижу,
сажежи нам мржњу која пламти
зарад оних сто сутра већ стижу,
а ријека нек чува и памти...

Горан ГАВРИЋ ГРГА

дрхти. Сигурно плаче, као што и ја плачем. Не престајем с плачем до Овчијег брода. Идем доста журно. Не осјећам физички умор, али ме почињу копкати сумње да ли ћу у новој средини наћи некога ко ме воли и кога волим као Вида. А имао сам довољно времена да размишљам о томе, јер је путовање потрајало скоро три сата. Но, није то била моја једина брига. Приближавао сам се вароши, али и новом проблему- како ћу наћи теткину кућу. Срећа ми се, ипак, осмјехнула. Наишао сам, кад сам ушао у чаршију, на групу дјечака који су играли лопте на улици. Међу њима је био и Милосав. Одмах је напустио друштво и кренуо са ном кући. Пролазимо поред велике зграде за коју ми Милосав рече да је то Гимназија. Ту ћу, дакле, учити.

Пошто сам шест разреда завршио у свом селу, требало је да полажем пријемни за упис у трећи разред ниже гимназије. Полажу се три предмета: српскохрватски, руски и математика. Око пријемног није било проблема, мада ме је тетак, Милосавов тата, „охладио“. Кад сам се, наине, вратио из школе последије полагања испита, упита

ме ко ме је испитивао српски језик. Рекох му да је до мене испитивала нека нижа плавуша, коју су звали Даница, а кад су мене прозвали да одговарам, она је изашла, а испитивала ме је друга наставница. Имала је густу црну косу. Нијесам знао како се зове. Кад то испричах тетку, он се онерасположи. „Забога, дијете, што си лоше среће. Можеш слободно одмах ићи кући; нијеси сигурно код те положио. Та не пропушта лако“. Срећом, овом приликом тетак није био у праву.

Прошло је десетак дана, мојих првих дана у гимназији, кад ме директор позва у своју канцеларију. Тај страх који сам тада доживио тешко је описати. А био је безразложан. Рече ми, наине, директор да морам донијети потврду из пореске управе о висини пореза. Ни данас ми није јасно зашто му је то требало, будући да нијесам конкурисао за пријем у ђачки дом. Објасни ми, додуше, лијепо гдје је пореска управа и ко тамо ради. Ово ће бити први сусрет једног сељачета са градским службеницима. Да ли ћу се снаћи, да ли ћу знати затражити ту потврду?! Већ сам заборавио и како се оно каже: пореска потврда или пореска ис-

права. У школу идем поподне, у другу смјену. Могу, дакле, сјутра прије подне то обавити.

У згради ме дочекаше велика врата на којима пише „Пореска управа“. Бојажљиво куцам на врата, називам „добро јутро“ и, ваљда под непосредним утиском натписа на вратима, а вјероватно да бих разбио и страх који ме није напуштао, завиках: „Дошао сам да ми дате пореску управу“. Старији дебељускасти и проћелави службеник, који је вјероватно био шеф, кроз благи осмијех, рече: „Ево, дијете, носи. Носи забога што прије и ослободи нас ове бијезде“. Шта ћу носити, шта ми дају? Почех да преиспитујем себе шта сам рекао. Па, ја нијесам тражио ни потврду, ни исправу, него пореску управу. Црвеним се. Да пропаднем у земљу од стида. Примјети то шеф и, да би ме извукао из те ситуације, рече: „Можда теби, сине, треба пореска потврда. Сад ћемо то ми одмах написати“. За то вријеме други службеник, млад и лијеп, смјешка се и пише нешто на једном папирићу. Кад заврши с послом, испресавија папирић на четверо, прободу га тако испресавијаног оловком, и додаде ми га да га предам директору.

У међувремену је шеф написао потврду коју сам тражио (коју, у ствари, нијесам, знао ваљано ни затражити) и моје се муке завршише. Изађох из канцеларије као из неког мучилишта. На улици се присјетих да видим шта је то овај млади службеник написао моме директору. Данас знам да није ред читати туђа писма, али тада нијесам знао. А и није то било неко писмо. Најобичнија цедуљица на којој обичном графитном оловком и лијепим рукописом писао: „Божо, овај мали је глупље ушао код мене у канцеларију него ја код тебе неки дан, али га нијесам истјерао као ти мене“.

Јесам испропао глуп, али не толико да ову цедуљицу предам директору. Поцијепио сам је. Не знам да ли су иједан од њих сазнали за овакав мој поступак. Уосталом, сад то и није важно.

Момчило ГОЛИЈАНИН

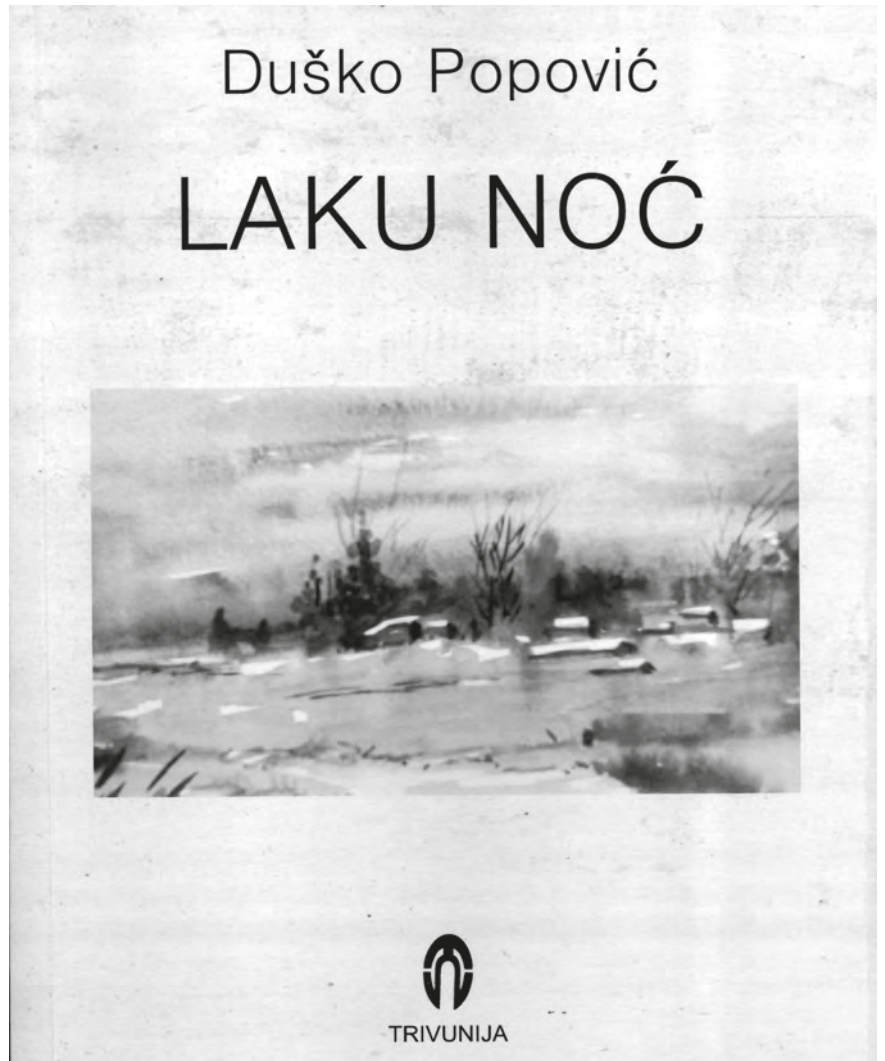
Рецензија

Мир добрим људима

(Уз књигу „Лаку ноћ“
Душка Ж. Поповића)

Наслов „Лаку ноћ“ за нову поетску књигу Душко Ж. Поповић је преузео од истоимене песме у којој се обраћа људима из свог села, деци и животињама завичаја са жељом да им долазећа ноћ доноси мир и спокој, пошто њему. Песнику, свака ноћ значи само немир и очај који у ноћној самоћи добија најјачи израз. Ако насловној песми прикључимо уводну „Пјесников манифест“, и животопис, онда ћемо имати јасну идејну основу на којој почива ова збирка песама, а и сва Поповићева поезија. То је презир према себичнима, безосећајним људима, насупрот припадницима младе генерације, деце и људи са села, који су пуни разумевања за људе који пате и према угроженој целој људској врсти.

Мало је данас песника који пишу овакву поезију у којој се позива на побуну против заблуда прошлости, а за људско разумевање и поштовање природе и једноставног живота у природним условима без градске тескобе која људско биће чини робом лоших навика у нехуманим условима живљења. Пн не тражи од младих да се врате на село, већ да створе свет „по мјери човјека, слободног човјека у свијету слободе“. Тада ће им се вратити моћ да доживе радост у слободи, да се врате игри, као што то чине животиње које су очувале својства природног живота како нас упућује песма „Животиње“. Све дотле живећемо у сталном страху за опстанак у нехуманом свету и условима градског живота. Без обзира што о

одраслим људима нема позитивно мишљење песник се нада и храбри их да се не предају меланхолији, да не посустају, већ да раде на своме очувању на путу уздицања до слободе и хуманих вредности.

Ако је песма „Лаку ноћ“ лирска апотеоза завичаја, песма „Лаку ноћ свијете“ је сатира савременог света који је огрезао у претње сваке врсте, ратове, катастрофе, патње људи и деце и у непрекидне незгоде. Овде је поздрав „лаку ноћ“ тешка иронија јер значи и тешку ноћ у коју је зашло човечанство јер њиме владају неспособни владари пошто су „дивови изгинули у ратовима“. И на другим пољима људског рада много је медиокритета од којих није ослобођена и савремена књижевност. Зато је у књижевном стварању мало истине и храбрости да се опева стварна судбина човека који је остао без душе и ослонца на искрене пријатеље.

Пролазност сама по себи није тешко сазнање сем кад нас оста-

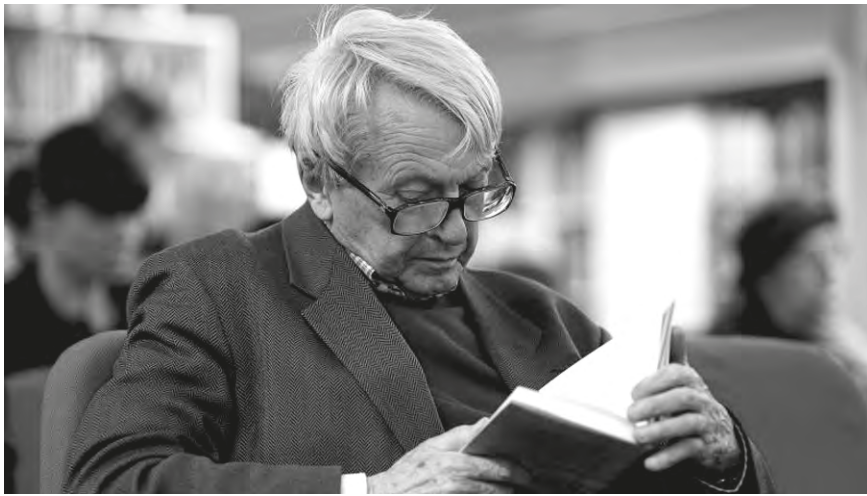
ви без драгих пријатеља. Важно је сачувати сећање на њих и заувек у души понети завичајне пределе и честите људе. Да и смрт има поетске дражи открива нам се у песми „Најљепши цвијет“ где у круници цвета, као у рају, борави мртва пчела. Да нема више и једне добре песме само због ове вредело би прочитати песме Душка Поповића.

Чест мотив ове поезије је ноћ. Ноћ песника враћа себи и својим осећањима и мислима из којих настају оригинални стихови. Не заобилази песник ни горуће проблеме савременог света: страдање избеглица и социјалне проблеме сиротиње. У том жанру посебно су успеле песме „Жене из предграђа“ и „Радници треће смјене“. Душко Ж. Поповић је песник који јако верује у поезију и њену моћ, а има и довољно талента да допринесе и својим песмама да права, истинска песничка уметност врати човеку наду у будуће хуманије друштво.

Милутин Лујо ДАНОЛИЋ

In memorijam Предрагу Матвејевићу, последњем великом барду југословенске културе

„Те вјетрењаче“ – чудесна пустоловина духа

Готово незапажено, отишао је витез француске културе, професор др Предраг Матвејевић, стасом невелик човјек али један од највећих југословенских (и југославенских) интелектуалаца двадесетог стољећа. Отишао је тихо, како је и живио и у српским интелектуалним круговима (али и хрватским), готово непримјтно, мада је његова заслуга и допринос култури и толеранцији на увијек затегнутој и турбулентној жици „братства и јединства“ (читај: национализма) на релацији Београд- Загреб, импозантна и немјерљива. Тих и скроман. Али мудар и одмјерен, изнад свега добронамјеран и поштен није важио за интелектуалца који ћути а нити демагога који долијева „зејтин на ватру“. Био је помириатељ међу „завађеном браћом“, свјестан, као и велики Крлежа, катастрофе у коју непромишљено срљамо. Зато резигнирано напушта Загреб и нову независну Хрватску почетком деведесетих и одлази дефинитивно у Рим гдје предаје на „La Sapienci“, одакле ће ангажовано преко часописа дјеловати и књига, дјеловати и критиковати стање на Балкану и у Хрватској, како оно политичко, тако и кул-

турно. Прије и за вријеме Рима, лекторисао је и предавао у Паризу (на Сорбони), сарађивао у културној рубрици „La Monda“, да би се тек послје последњег „браторубилачког“ рата „на крају пута“, како би то Крлежа рекао, вратио у свој Загреб.

Предраг Матвејевић рођен је 1932. године у Мостару. Цио свој живот бавио се проблематиком књижевности и културе. Предавао је модерну француску књижевност на Филозофском факултету. Писао есеје, критике, расправе, полемике. Објавио бројне књиг међу којима и „Сартре“ (1965), Разговори са Крлежом“

(најмање шест издања, прва у Загребу, задње у Београду 1969-1989), „Према новом културном стваралаштву“ (1975), „Књижевност и њезина друштвене функција“ (1977), „Те вјетрењаче“ (1985) „Југословенство данас – питање културе“ (1982-84), „Отворена писма – моралне вјежбе“ (1985-86.) и друге.

Југославије као и југословенства данас више нема. Отишао је и професор Матвејевић, последњи велики бард југословенске културе.

Парафразирајући Мирослава Крлежу (којег у Загребу затиру у националној културној меморији Хрвата како због „црвене“ боје, тако и због југословенства, као што Монтенегрини, због српства и јунаштва, покушавају са Ловћена гурнути великог Његоша у амбиса утохтоног црногорског духовног безумља и заборав!), за крај бих само крлежијански цинично, констатовао: нити има хиљадугодишњег српског јунаштва, нити има тисућугодишње хрватске културе, јер да их има не бисмо браћо Срби, Хрвати и остали, такви какви јесмо, били ту ће јесмо!

Др Раде ДУЈАКОВИЋ

РЕЧНИК

Можда негде у њему постоји реч
Да опише какав је овде свет,
Реч за то како рана светлост
Ужива док растерује тмину
Из улаза и излога.

И зато како оклева
Над наочарима са жичаним оквиром
Које је синоћ неко испустио
На тротоар и слепо отетурао
Причајући сам са собом или ударивши у песму.

Чарлс СИМИЋ

Изван садржаја

БОЛЕСТ ЈЕ ЕНЕРГЕТСКИ ПОРЕМЕЋАЈ

Бавећи се вишедеценијским научно-истраживачким радом из области биоенергије и радијестезије, боравећи у такозваним контаминираним подручјима у различитим дестинацијама наше планете, дошао сам до закључка: да су геопатогена зрачења најопаснији за људско здравље, животињски и биљни свијет. Боравећи у таквим подручјима из разлога да живимо, радимо или се вишесатно задржавамо, може у великој мјери да се одрази на наш енергетски потенцијал. Хоћу рећи нарушиће наше здравствено стање... Прво што ће се десити, нарушиће равнотежу нашег енергетског сустава, нашу биоенергију (биоплазму), а кад се то деси, већ долази до подложног стања на физичком тијелу за развој болести, а што може бити озбиљно. Више пута сам се увјерио да тако нарушено стање код пацијената може да буде и кобно.

Све прво страда на астралном плану, губи се много енергије па самим тим долази и до органских оштећења. Када страда биопоље тешко је све те дебалансе енергија уравнотежити медикаментима. Стотине пута сам се увјерио и доказао да последице биоенергетског третмана долази до побољшања здравственог стања, а пацијент се поново враћа у зону која је под јаким дејством неког од зрачења које сам поменуо и наравно пацијенту се поново враћа болест. У току или последице биоенергетског третмана неопходно је извући пацијента из геопатогене зоне, ако је могуће смјестити га у чисту (неутралну зону) да би се организам опоравио. Наравно да би се задржала компактност енергетског сустава, последице пар сати, дана или

**Биоенергетичар,
инжињер Вито БОЈКОВАЦ**

седмица што зависи од претходног стања пацијента, доћи ће до помака у оздрављењу.

Болест је енергетски поремећај и људи су најчешће сами највећи кривци за своје нарушено здравље.. Преоптерећеност, напетост, поремећај биоритма уопште, неуредна исхрана, некавалитетна исхрана, све то мало по мало нагриза здравље. Многи људи немају изражен сензибилитет да препознају опасност геопатогених зрачења или зрачења уопште која долазе из земље, са земље или космоса. И наравно боравак у таквом окружењу са већ помало нарушеним стањем кроз лошу исхрану, напетост и некавалитетну храну доћи ће до бржег слабљења енергије, па самим тим и до бржег развоја болести а код неког и до тешког патолошког стања. Сва та штетна зрачења остављају дубоке трагове и посљедице на здравље човјека, животиље и развој биљке.

Прије свега кроз моје истраживање дошао сам до спознаје да сва та негативна зрачења утјечу на понашање, реаговање али и на

стварање услова за настанак болести.

Технолошким развојем човјек се удаљио од природе и одбацио све оно што су наши преци користили. Кровови кућа и помоћних објеката били су прекривени сламом, а душеци на којим су спавали такође су сламнати. А то је најбољи изолатор као заштита од штетног зрачења – геопатогеног и космичког. У простору у ком су боравили технички фактор готово да и није био заступљен, тако да од те врсте зрачења није било иритација на енергетски сустав. Када кажем на технички фактор мислим на кућанске апарате (фрижидер, ел. шпоре, гријалица, тв. уређај, компјутер...)

80-90 година прошлог вијека највећа опасност од техничког фактора зрачења у кући и простору у ком су боравили људи су телевизори, видео рекордери и компјутери.

Знало се да телевизори имају штетно зрачење, још ако нисмо поштовали упутство са које удаљености треба гледати ТВ програм, а произвођач је наложио да је то удаљеност од 3-5 метара.

Долазили су ми пацијенти различитих старосних доби, доводили дјецу, тражили савјет од мене јер се у периоду од 1985 – 1990 године повећао број обољелих од епилепсије.

Са таквим проблемом лијечници су ми доводили своју дјецу, тражили савјет од мене, а по изључењу дјеце тражили од мене да се укључим у заједнички тим са њима, а што је било обострано задовољство. Сва та дјеца коју сам третирао од ове назовимо дијагнозе осјећала су побољшање последице првог третмана, а наравно уз моје препоруке да се одвицавају

од претераног гледања ТВ програма и да то буде са прописане удаљености. Сви који су ме послушали, оздравили су. Знао сам и то да дјеца послуже извјесног времена, дјеца која су поново била препуштена сама себи без надзора родитеља, јер би родитељи били одсутни ради посла, долазило је до сличних здравствених проблема.

Баш ради таквог проблема конструисао сам уређај који је задовољио потребе, назовимо овисника о гледању телевизора. То је уређај направљен од природног материјала – пирамида. Уређај који је апсорбовао техничко зрачење ТВ апарата и де-контаминирао простор и учинило га пријатним за гледаоца. Власник сам патента Пирамиде, а ког сам регистровао у иностранству након губљења јединственог Југословенског простора. Болест је директан резултат живота у нескладу са природом на било којој разини човјека. Развој болести се одвија у три развојна степена. Први поремећаји настају на некој од разина енергетског сустава, па отуда и моја дефиниција да је болест енергетски поремећај. Ако се узрок не отклони дуже вријеме, болест се шири с виших на ниже

разине а касније до проблема на физичкој разини, односно проблеми у раду органа у људском тијелу а као задњи степен проблема јавља у виду патолошких стања. Поједине цивилизације далеког истока, а у шта сам се лично увјерио боравећи на тим просторима не одвајају дох од тијела, него напротив још увијек сматрају да мора постојати склад и равнотежа духа и тијела да би човјек правилно функционисао. У то сам се увјерио кроз разговоре и са званичницима модерне медицине на тим подручјима. Моја улога је да све што је настало као проблем на енергетској разини омогућим равномјерно и уравнотежено распоређивање енергије код болесника. Ако сам то успио урадити и тијело ће се довести у стање равнотеже, отклонит ће се блокаде у протоку енергије, успоставити нормално функционисање и доћи ће до самоисцјељења. Трајног излечења нема, ако пацијент сам или уз нечију помоћ не отклони узрок обољења. Званична медицина у већини случајева или је немоћна или затајила из разлога што се одвојила од традиционалних начина лијечења током технолошког напретка и стваранја такоз-

ваних индустријских друштава. Код таквих друштвених система радна способност човјека је роба на тржишту и радник ако оболи мора га се што прије оспособити за посао. Такво друштво не живи природним ритмом, него ритмом што бржег обртања капитала. Самим тим и та савремена медицина коју је озаконило такво друштво усмјерена је на брзо отклањање боли, посљедице а не и отлањање узрока болести. И све тако у недоглед. Ако умјесто природних ритмова и мишљења прихватимо ритам обртања новца и роба као свој животни ритам, систем који се брине о здрављу човјека бит ће сам индустрија здравља. С развојем телекомуникација, интернета, мобилних телефона и којеквих уређаја за снимање, надзор, антене, релеји и то све у нашем окружењу у нашем простору у којем живимо и радимо, у рукама и джеповима наше дјеце мобилни телефони, релеји и антене којеквих оператера мобилне, ТВ и друге телефоније и слободно могу рећи: Овај свијет је пропало мјесто и оправдава наслов пјесме од Милана Ракуља.

БУДАН ЗАВИЧАЈ

Прођеш ли завичајни пут бар у сну,
када друге те мисли пуне,
можеш ли глас понеки чути
што зове да дођеш?

Имаш ли снаге још
да пут пронађеш свој?
Хоћеш ли тамо далеко
смирај пронаћи свој?

Нису те ваљда те велике земље
травале, узеле под своје,
да земљу својих предака
у заборав сахраниш.

И некад у сан препусти се,
видјећеш да љепше је
и будан је завичај.

Ненад СИМИЋ

О аутору

Рођен је 1981. године у Дервенти. Председник је Удружења дописника и новинара општине Дервента. Оснивач је и власник новина Посавске новости и истоименог портала. Има петнаестогодишње искуство у области писаних медија.

Члан је Српског књижевног клуба „Вихор“ Дервента. До сада је објављена једна самостална збирка пјесама под називом Свагда. Свјетло дана угледала је 2012. године.

Његова поезија превођена је на шпански и румунски језик.

Реч песника АМИРА ОРА, лауреата награде: ЕВРОПСКИ АТЛАС ЛИРИКЕ

Међу људима који се разумеју

Дозволите ми да најпре изразим најискренију захвалност за част коју сте ми указали доделом ове цењене међународне књижевне награде. Осећам се привилеговано и почастовано чињеницом што ме ова награда уводи у ред ове нове групе песничких изабраника, лауреата награде Атлас Европске Лирике. Ова сад већ традиционална награда, покренута овде, у граду у којем се књижевност цени, у којем су поникли писци као што је Петар Кочић, поставља Бања Луку на почасно седиште у Дворани културног значаја како Европе, тако и људске цивилизације уопште.

Знам да сам овде међу људима који читају поезију, који су однеговали укус за њу и имају потребу и поштовање за песму као уметност.

Знам да сам овде међу људима који разумеју дубље значење и јединствени значај мудрости, лепоту дијалога, маште и ствара-

лаштва, као и лепоту слободе да се мисли и осећа.

Допустите да се мало шире позабавим неким од тих својстава поезије као што су: мудрост, моћ стварања и слобода.

Филозофија, као прихваћена професионална грана наше културе мишљења, постаје мање убедљива тамо где се тражи истинска мудрост. Филозофија говори о мудрости и увиду у њу, али она истовремено стеже мисао дебелим кљештима. Много је спорих речи које се неспретно каче за идеје и успоравају их, а мудрост их схвати док трепнеш оком. Платон и Ниче су знали да користе ту електричну брзину и напон мисли. Изгледа да само поезија барата речима на начин на који то чини мисао. Грабећи их у њиховој пуној снази и моћи поезија их чује, проба им укус, разуме и не разуме их, спаја их на чудан начин, препушта им се да га заведу, удара једном о другу, казује их. Поезија казује речима све што оне могу да обухвате

и више од тога. Поезија их хвата и оживљава у тренутку кад настају.

Друштво које подбаци на пољу уметности и литературе је по свој прилици осуђено да постане ментално фосилизовано, јер урушава сопствену стваралачку снагу као и моћ обнављања и подмлађивања. На крају крајева, стварност нам говори да је историја људског развоја заправо историја креативних идеја, јер свако достигнуће човечанства је достигнуће људског ума. Некако изгледа да песник ствара непосредно од сасвим исконских, првобитних материјала у замашним простору интелектуалног живота и могуће стварности. Његови радови су ту да побољшају и преобликују живот. Поетски увид се може узети као обновљено опажање стварности, које исцртава нове скице и нацрте за будући развој. Писац просто седи ту и „сања“ свет изнова, али баш у том чину он потврђује ваљаност и значење ове стварности коју живи. Било

да је тога свестан, или не, песник том својом креативном авантуром заправо ствара интелектуални предлог из кога ће се развијати сутрашња цивилизација.

Песници су доносиоци новог. Зато је поезија за мене увек чежња и трагање. И зато увек пишем пишем песму коју не знам, а не ону коју знам. Мислим да је права поезија увек неочекивана. Зато је и онај сасвим аполитични песник у ствари бунтовник, односно стваралац неке нове визије о животу. Но, имајте на уму да песма даје значење стварности коју живимо не тако што нам је преноси као диктат, већ тако што чини да она одјекне у нашим животима и да нас наведе да будемо саучесници у творби своје стварности.

Због тога својства поезије режими и цркве су се увек плашили поезије и покушавали да је контролишу. Структуре моћи не желе никакве нове погледе и не желе да ти мислиш, или осећаш. То је тако и у нашем капиталистичком, такозваном слободном свету. Наше вође махом

желе да имају добре техничаре и слуге, а не мислеће индивидуалце. Што се њих тиче, наше се зна, можемо да се дрогирамо вестима, компјутерским игрицама и телевизијским серијама, да се трудимо да зарадимо неку цркавицу и наравно да гла- само за њих. Ја мислим да је поезија позив на побуну против тог ропског тржишног поретка. Поезија је позив да мислиш и осећаш по своме.

Зато вам се ја као песник дивим и поздрављам вас и ваш град што сте следили своју визију и послушали њен призив да указујете почаст поезији на овај начин. Честитам вам за то што овде у вашем граду и у свету потстичете машту и креативност, дијалог-лепоту, мудрост и слободу мишљења и љубави.

И још да додам, као грађанин Израела, не могу да заборавим да су припадници мог народа, Јевреји, дошли у овај град пре 150 година и допринели развоју града Бања Луке најбоље што су могли. Но не могу да заборавим ни то да њихов допринос граду

није био дуга века, јер је Бања Лука град у једном периоду постала град где су Јевреји и Срби делили не само живот, него и смрт. У време Другог светског рата овај град је окупирала, тада, фашистичка држава Хрватска. У то смутно време Усташе су депортовали Бањалучке Србе и Јевреје, мушкарце, жене и децу, у концентрационе логоре: Јасеновац, Стара Градишка и друге где су махом побијени, или помрли. Као Ин меморима за њих ја данас и овде овај моменат проглашавам још једном степеницом у обнови наших заједничких веза.

Даме и Господо, драги пријатељи, желео бих још да захвалим поштованом Жирију што ми је доделио ову награду, преводиоцима моје књиге, Види Огњеновић и Давиду Албахарију, оснивачима ове награде и организаторима ове свечаности, као и свима вама који сте данас поделили са мном моје велико узбуђење и радост због ове достојанствене награде.

(Превод Вида ОГЊЕНОВИЋ)

Савко ПЕЋИЋ Песа

МОЈ БРАТЕ МИРОСЛАВЕ

Мирославу Б. Душанићу

Ускоро ће Свети Трифун
снијег ће у грудвицама падати
а то је знак да зима измиче
и долази прољеће

Све се мијења и преображава
доживљава се нова младост
кроз живот у који смо уткали себе
дјецу родили да живе и на претке личе

Није ништа прошло
само је за тренутак вријеме стало
наше сјене се негдје помјериле
а друге долазе да на нас личе

И тако све се мијења
али ништа не пролази
само се у ново преобрази
и траје траје

У ПРЕДВЕЧЕРЈЕ ЗОРА

У румен предвечерја
кад сунце силази на починак
настаје тишина
а зриковци се буде из сна
прошао је још један дан

Ноћ затрепери
у ожиљцима узвареле таме
коју буде ноћобдије
јашући на мјесечини

Прегршт загрљаја
путује тихо и нечујно
небеским србреним јастуцима
у снове живот загрђу

Бронзани јунаци ноћи
стидљиво одлазе и нестају
ноћ се спрема да заспи
утонула прошлост зору рађа
дошао је још један дан

Награда „Печат вароши
сремскокарловачке“

Кордић и Прерадовић награђени

Добро знана и афирмисана награда „Печат вароши сремскокарловачке“, коју додјељује „Бранково коло из Сремских Карловаца, ове је године додијељена по педесети пут. Равноправно је дијеле књижевници Милош Кордић, рођен у Комоговини код Сиска а данас са београдском адресом, те наш уредник Ранко Прерадовић из Бање Луке. Лауреати на неки начин, такоше, обиљежавају 50-годишњице књижевног рада, па је то на неки начин награди дало још једну, значајну димензију. Награде нашим писцима је, у најстаријој српској, сремскокарловачкој Гимназији, на пригодној свечаности уручио Ненад Грујичић, директор Бранковог кола.

Недељку Санчанину „Црвени цвијет“

Далеке 1957. године Недељко Санчанин, књижевни посленик, културни прегалац, политолог по образовању, етнузијаска и изузетан стваралац свој потпис први пут је видио у новинама и то не било којим, него у београдској „Политици“ Тада дјечарац, а данас времешан и још активан стваралац, остварио је не маало и обично књижевно, публицистичко и књижевно-критичко дјело, а међу првима је, скупа са својим Српским књижевник клубом „Талас“ из прњавора, коејг је и основао, почео подржавати и богатити рад Књижевне заједнице „Васо Пелагић“ из Бање Луке. Отуд чињеница да ова Заједница, која обиљежава двије деценије постојања, своје најзначајније признање Пелагићев „Црвени цвијет“ додјељује управо Недељку Санчанину, а признање же му бити уручену у пригодном књижевно-стваралачком портрету у Бања Луци ускоро, гдје ће

о стваралаштву овог изузетног ствараоца говорити Бранислав Божић, др Ненад Новаковић, Ранко Прерадовић и други.

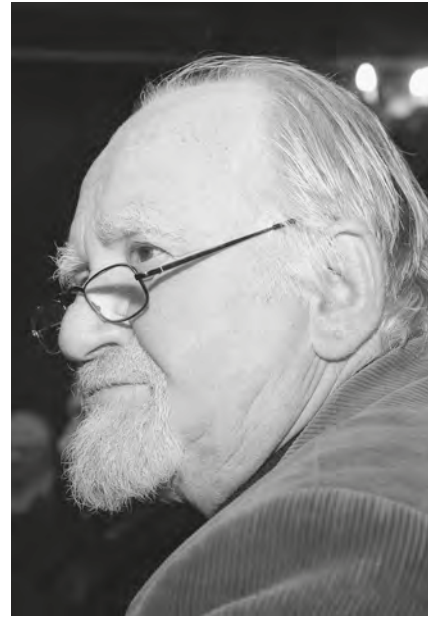
Књижевна награда „Пелагићев рунолист“

Лауреат Миле Мутић

Књижевна заједница „Васо Пелагић“, Бања Лука, која обиљежава двадесетогодишњицу постојања и Завичајно друштво „Змијање“, организатор велике манифестације „Кочићев збор“ из Бање Луке, установили су прије коју годину заједничку Књижевну награду “Пелагићев рунолист“. Ову награду, која се састоји од ликовног дјела једног од учесника Ликовног саборовања „Змијање“, организованог по петнаести пут прошле године у оквиру зборовања Кочићу у славу и пригодне грамате, одлуком жирија којег су чинили

Душко М.Петровић, предсједник и чланови – Миладин Берић и Ранко Прерадовић, добио је књижевник, сјајни пјесник Миле МУТИЋ из Приједора за укупно досадашње пјесничко, односно књижевнио дјело и ангажман у српској култури.

До сада су ову награду примили Душко М.Петровић из Београда, Милош Милојевић (постхумно) из Бање Луке и Зоран Хр. Радисављевић из Београда. Књижевни портрет књижевника Миле Мутића и додјела награде биће ускоро уприличени у Бања Луци.

Подружница УКС и Град Бањалука

Годишња награда Козић Прерадовић и Бошковићу

Годинама већ Подружница Удружења књижевника Српске и Град Бања Лука додјељују награде за најбоље књиге објављене у протеклој години. За 2016. Годину годишње награде су добили Стевка Козић Прерадовић за књигу пјесама „Глас Андрићграда“ и Слободан Бошковић за стихозбирку „Слатка безнађа“. О овоме је одлучивао жири којег су чинили Миленко Стојичић, предсједник и чланови Радмоло В. Радовановић и Жељко Ђурђевић. Награде су додијељене уочи Савињдана у вијећници Културног центра Бански двор у Бања Луци.

Три награде Миладину Берићу

Књижевник Миладин Берић, сјајни лиричар и још бољи сатиричар и хумориста, последњих мјесеци добио је чак три значајне награде. „Златна кацига“ је једна од најзначајнијих награда за више родова стваралаштва у области хумора и сатире, а додјељује се у Крушевцу, на засебној манифестацији посвећеној „Златној кациги“. Овогодишња тема за афористичаре била је – свеprisутна миграција – а „Златну кацигу“ добио је управо Берић за афоризам: *„Једним мигрантима је Евеопа циљ, а другим мета!“*

Потом је Миладин Берић написао најбољу сатиричну пјесму на тему „Буним се, дакле постојим“ коју је расписао Савез студената Филозофског факултета Универзитета у Бања Луци. Првонаграђена пјесма (последња страна „Сутра“) је заиста из-

ванредна, у што ћете се и сами увјерити.

Трећу награду у Франкфурту на Мајни, у Њемачкој, на 22. Мајским сусретима писаца из дијаспоре и Србуије. Добио

је награду за поезију за младе и најмлађе читаоце „Бамби Орфеј“, чиме је заокружио круг значајних награда у области свога стваралаштва.

„Гајков пјеснички шешир“ Ранку Прерадовићу

УМодричи се годинама већ додјељује „Пјеснички шешир“, који је у години смрти Здравка Гајка Поповића преименован у „Гајков пјеснички шешир“ а из потребе очувања успомена на дивног пјесника и беома Гајка. Ове године је та сомпатична награда додијељена Ранку Прерадовићу из Бање Луке и „шешир“ ће му бити додијељен 25. маја на пригодном програму у Српском културном центру Модрича, у оквиру „Гајковог прољећа“. Прошлогодишњи лауреат је био Ненад Грујућић, а међу добитницима овог признања су Боро Капетановић, сам Гајко Поповић (постхумно), Михајило Орловић, Марко Раулић Ђукић, Савко Пећић Песа и други. Од прошле године награда подразумијева и штампање збирке пјесама лауреата, а прва књига у том смислу је Грујичићева „Надисати се душе“ која је управо у оквиру ових модричких манифестација представљена јавности недавно.

Занимљиво је напоменути да су награду „Кључ Даборграда“ прије петнаестак година, када су установљени „шешир“, „кључ и још нека награде, први добили брачни пар Стевка Козић Прерадовић и Ранко Прерадовић из Бање Луке.

САМО МЕ ЈОШ НЕ ДА ПОЕЗИЈА МОЈА..!

Некад ми самоћа моја донесе твој лик
из хладне даљине да га изљубим,
али све рјеђе и рјеђе;
у души ми грми неки болан рик,
страх, слутња ил' зебња да га не изгубим;
све су ми слике твоје бљеђе и бљеђе..!

Остала ми је само хладна васиона
да покрива ледени бријег у врелом мору
и 'она' да ми се смијешу,
као новорођенче родитељу,
са сисе у зору..!

Сада ми простиру трње ови овдје
гдје сам се родио,
иду ми на живот ђоном у образ - равно,
још се нисам живота ослободио,
а они су ме сахранили давно..!

Само ме још неда поезија моја,
крхка брана мојег обамрлог жића
и брани ме сломљено моје перо
у књизи живота без покрића..!

Као Дон Кихот и Санчо, његов слуга вјерни,
и ја имам вјерног слугана - сјенку свога бића,
зато овакви животи и нису мјерни,
док год теку - у збиљи немају покрића..!

А пошто и не теку, нег' стоје, као каква устајала бара,
није ни чудо што их нејасан одраз стрмине,
с које се сурвава вода,
од постања вара и смара...!

ГАДАН ЈЕ СОЈ ФАРИСЕЈА..!

У име оних, који би да вјечно живе,
а није им из позадине још ништа стигло у главу,
дозволићу тим празноглавцима да ми се диве,
док ревносно пасу траву!

Наравно, они пасући чекају освјештања час,
повремено невјешто блеје и ричу,
а - умјесто њих - ја лајем као љут пас,
док они преживају и глупости сричу!

Од себе не желе да бјеже,
а и што би, кад добро живе, а не раде,
умјесто њих умјетници на судбину реже
и гадова се неподношљиво гаде!

Гадан је сој фарисеја, који би да су увијек у првом реду,
ништа не знају о Нои, Мојсију, или Јову,
а у своје редове сво људство зову
- да га увале у биједу!

Нека ми опросте и они којима је ријеч праштање страна,
управо зато накану своју не проводим у дјело,
давно сам долетио у јато бијелих врана,
зато на крају живота довршавам своје дјело!

Мирко ШУРЛАН

Аутор о себи

Шурлан, Јована, Мирко је рођен 30. августа 1942. године у селу Деветаци, општина Нови Град. Отац Јован, којег су многи звали 'Јожа', јер је радио као рудар у Руднику «Љешљани» са неким Загорцима, који га тако прекрстише, бијаше брачни друг моје мајке Мике, родј. Бекић, све до њене смрти због тешке «дебеле болести» године 1956. Мика и Јован су остали без првог сина Мирка 16. маја 1942. године, при првом ослобођењу Приједора. Пошто се Мирко из ове Аутобиографије родио 30. августа, да би сачували успомену на сина првијенца, дадоше новорођеном сину идентично име - Мирко!!! Тако Јованова Мика роди два Мирка.

Овај Мирко је завршио Основну школу у Деветацима, Осмогодишњу у Сводни, Угоститељску у Мостару, Учитељску у Фочи и Приједору, Пјешадијску школу резервних официра у Билећи и Риједи и дипломирао је Компаративну књижевност на Филозофском факултету у Загребу. Бескрајан је животни пут Јожиног Мирка ИИ – у 26 мјеста и градова. Примјера ради, у Приједору је завршио Учитељску школу 1964. године, а у Приједор је дошао, као избјеглица, тачно 30 година послје 1994. године. Уз сами почетак рата у БиХ - 06. априла 1992. године написао је, али још није објављена, поему „Најтужније прољеће од времена потопа“, од 1993. године пише драму «Царство депресије», од 1992. године пише «Антиратни дневник» а управо је објавио прву поетске збирке “Дан послје” (Књижевна заједница „Васо Пелагић“ Бања Лука)

Локалне вриједности наспрам глобализма

Култура је потврда учености и учтивости

(Бесједи на 5. додјели Књижевне награде
„Славко Јунгић Јесеј“)

Све што је локалног карактера, а посебно што има везе са културом, у нашем друштву не цијени се баш претјерано. Овдје бисмо могли навести много примјера који ће посвједочити да од такве праксе није имун ни Челинац. Али, ми овдје нећемо причати о томе. Довољно је рећи да је то неписано правило погрешно и штетно за цијелу заједницу. Нема веће препреке у реализацији свих наших стратегија развоја од омаловажавања локалних људи и иницијатива. Без њихове подршке и стављања у први план њихових захтјева, жеља, амбиција и планова сви развојни пројекти су унапријед осуђени на пропаст.

Књижевна награда која носи име по човјеку, Славку Јунгићу Јесеју, који је скоро цијели свој живот провео овдје, у овом крају, установљена је да би афирмисала Челинац и Челинчане као ствараоце и као добре домаћине. Циљ овог нашег догађаја није да прецењујемо Славково књижевно стваралаштво. По свом образовању и свом таленту Славко је, да је свој живот рационалније организовао, могао много више и као књижевник и као књижевни критичар и као професор - и на крају крајева као човјек. Сврха ове наше манифестације је да и на то укажемо, да скренемо пажњу на чињеницу да и велико образовање и раскошни таленат нису довољни за успјех ако се у то не укомпонује и добра организација цијелог живота. Наравно, пјесме које је он за свог кратког живота написао, треба да сачувамо од заборава јер су оне вриједне тога труда.

Кроз његовање успомене на Славка ми овдје желимо да на

књижевно стваралаштво подстакнемо младе људе, да им укажемо на значај стварања, прије свега умјетничког, културног, књижевног, да нагласимо да све оно вриједно што човјек створи траје много дуже од њега. Ово је доказ да човјек није само оно између рођења и смрти него да заправо човјек живи колико траје његово дјело и сјећање на њега.

Ове године навршава се тачно двадесет година од издавања прве Славкове збирке пјесама «У води облаци». Та збирка је један од првих пројектата челиначког културног круга насталог последице рата који истиче и афирмише локалне вриједности. Након ње, додијелили смо 19 «Михољданских повеља» за допринос у ра-

звоју челиначког културног стваралаштва, издали четрдесетак књига, «Челиначке новине» излазе 18. годину, иза нас је више од 200 бројева, ево пети пут додјељујемо Књижевну награду «Славко Јунгић Јесеј», ту су и бројне друге активности Народне библиотеке „Иво Андрић“, СПКД „Просвјета“, Центра за спорт и културу и других колектива и појединаца.

А да би се успјешно радило на афирмацији локалних вриједности неопходно је пратити и глобална дешавања и бити укључен у њих. Затварање у властите торове је сужавање видокруга, ограничавање властитих достигнућа и штетно је по заједницу колико и омаловажавање властитих предности и капацитета.

Култура нигдје, посебно у малим срединама какав је Челинац, није профитабилна дјелатност. Заправо, она не доноси профит

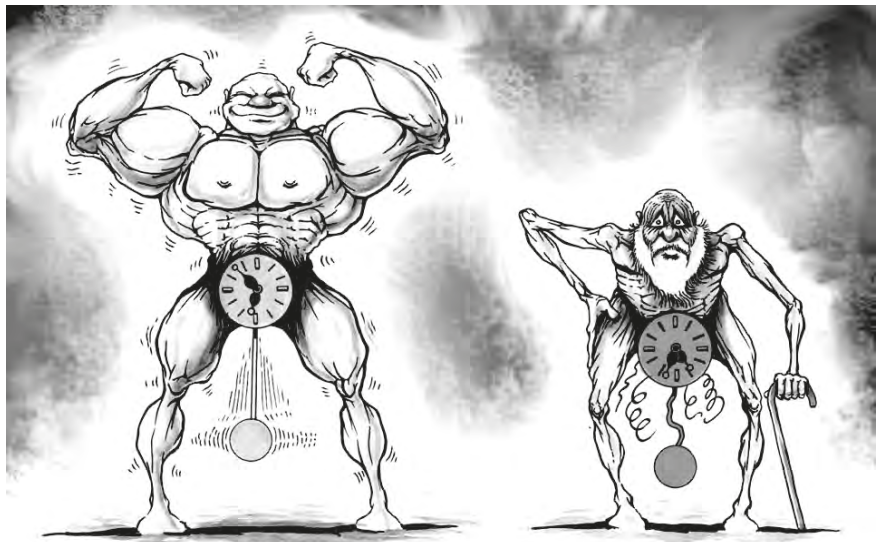

онима који се баве културом. Али култура за собом вуче низ других дјелатности, тако да уложени новац у њу вишеструко се враћа заједници. Наше друштво најчешће тога није свјесно па ову људску дјелатност, која је заправо душа сваког народа, сматра искључиво потрошњом и нечим без чега се може. А права је истина да онај народ који мисли да може без културе не може да рачуна на перспективну будућност јер, прво, као такво доказује да не зна шта ће са собом, и друго неће бити поштовано од стране оних народа који знају шта ће са собом.

Видите, и посљедња битка одбране Косова и Метохије води се у УНЕСКО, тј, у Организацији уједињених нација за образовање, науку и културу, а не на бојном пољу.

Горе поменути челиначки културни пројекти су искључиво резултат ентузијазма локалних културних стваралаца и разумијевања пословних људи уз скромну, али мора се рећи, ипак подршку локалне заједнице. Књижевна награда «Славко Јунгић Јесеј» потврђује да заједништво културе и привреде заиста има смисла, (нарочито ако она у својој основи има виноград и вино).

Жељко Јунгић са својом породицом је подизањем винограда у Марковцу подигао и Челинац подебљавши његово име на привредној и туристичкој мапи, а, као што видимо, подигао је и културно стваралаштво на виши степен. Челинчани својим гостима из других дијелова земље и свијета мало шта љепше имају показати од овог винограда. Већ је постала пракса да се млади Челинчани приликом преласка једне од најзначајнијих својих животних степеница, вјенчања, одлучују да заједнички живот започну фотографијама из овог винограда. То је доказ да се «Винарија Јунгић» већ у првој деценији свога постојања увукла овдашњем народу под кожу, да је Јунгића вино већ у венама свога народа. Зато није случајно да су ово мјесто и ова награда спој пјесника који стоје пред улазом у тај чудесни свијет уметности и оних који су тамо већ деценијама. Хва-

Насловна страна и карикатуре у овом броју: Горан ЧЕЛИЧАНИН

ла Жељку што је украсио челиначку панораму, и што прави добро вино, а нарочито му хвала што нас окупља разним поводима, а врло често и поводом културе чији је и сам поборник. Подићи виноград, правити вино, није то само пољопривредна дјелатност – то је и култура. Зар и змијањски вез, нешто што спада у кућну радиност, није једно од ријетких културних добара народа овог краја на листи УНЕСКА. Култура је много шире од оног што неупућени сматрају. Она је заправо стил живота цијелог народа.

Даме и господо, прије свега драге младе колеге по перу, односно по тастатури. Бог је човјеку дао могућност да вјечно траје. Али не као хедониста, као паразит и себични створ, него као стваралац и друштвено биће. Знајте да треба да се прије свега образујете, да стекнете знање које вам никад неће моћи ни људи украсти ни мишеви појести. Наоружани знањем и добром организацијом, и појединачно, а још више у заједници, бићете снага способна да дохватите звијезде. Човјек је створен да цијели живот учи и ради. Замислите човјека без образовања, без култа рада и без моралног система вриједности. Шта је остало од њега? Свакако - не биће по Божијој замисли. Нажалост, данас у овом ишчашеном друштву баш то је највише омаловажено. И баш то је највећа препрека стварању праведног и успјешног друштва.

Нема никакве логике да данас са оваквим техничким, научним и инфраструктурним капацитетима у свијету владају глад, незапосленост, ратови и разарања. Али, стање је данас такво и свијет ће сутра можда бити и неправеднији и хаотичнији у односу на данас. Оплакивање властите судбине или ишчекивање да наше властите проблеме ријешити неко други никада неће изаћи на добро. Али, ако не можемо утицати на глобалне свјетске токове, можемо радити на себи. И то треба чинити сваког дана.

Некада је у свијету важило правило да сваки школовани човјек или као стваралац или као конзумент или као мецена (данас кажемо – спонзор или донатор) буде и дио културне заједнице. За ученог човјека ма које струке био, подразумијевало се да буде упућен у културна дешавања. Наравно, уз то је ишло и лијепо понашање, пристojно облачење, и сл, а не само чиновнички посао, шешир и штап. Почасну друштвену титулу која се није уписивала у документе, али која је била знак друштвеног статуса, а звала се академски образован човјек, није подразумијевала само диплому неке високе школе, него опште образовање које нема без познавања умјетности и културе.

Запитајмо се - да ли је то данас тако и шта су посљедице таквог односа?

Борислав МАКСИМОВИЋ

ДА ИМАМ ДУКАТ

Да имам дукат
Златни на длану
Дао бих га долазећем дану
Да будеш моја драга
И дуњу мирисну
Као дукат жуту
Да мирише у твом скуту
За вијеке с кућног прага

Да дукат имам
На златном ланчићу
Дао бих га јутрима што свићу
Да јеси моја мила
И сунцокрет красни
Сав саткан од слова
Да буде дио вјечнога плова
Да дјеци нашој дарујеш крила

Дукат да имам
У твојој коси
Ни у сну не бих га дирао
Тај дарак теби дат љубави
И још бих цвијетак
Процвао на твом лицу
Да ти га чува дао свицу
Да моју радост уз тебе слави
Милорад Мишо ЂУРЂЕВИЋ

О аутору

Рођен је 1957. године.

Члан је Удружења књижевника Српске, Српског књижевног клуба "Вихор" Дервента.

"Таласи" Прњавор, Завичајног удружења "Коријени" Сомбор Српске Књижевне државе "Алеја бреза".

*Стихови Пећића, Ђурђевића,
Симића и Евите Бојковац:
поводом 50. година
СКК "Вихор", Дервента.*

In memoriam

Одлазак Пантелије Дакића

Наизглед груб, а у суштини човек „голубијег срца“, академик Пантелија Дакић, просвјетак и научни спознајник, књижевник из ината а писац из суште потребе, закорачио је у живот 1946. Године у Подгорији понад Мркоњић-Града. Машински факултет је завршио 1972. Године у Сарајву, када почиње радити као средњошколски професор у Јајцу. Магистрирао је у Загребу 1977, а докторирао на загребачком Факултету бродоградње 1981. Као стипендиста Фулбрајтове фондације борави у САД, на институту МИТ, одакле пише једну од најневјероватнијих књига „Од подгорја до Чикага“ која на изузетан начин говори о америчком сну и нашим људима у тој далекој и великој земљи малих шанси и надања.

Уз ову књигу (2009), објавио је још и „Брдовита равна“ (2011) „Велики траг у малом времену“ (2013) које су га потврдила у овом стваралаштву, а Удружење књижевника Србије примило га је у своје чланство 2015. Године. Објавио је још најмање стотину стручних и научних радова, а дуже вријеме је редовни професор Машинског факултета у Бања Луци.

Био је дописни члан Академије наука и умјетности Републике Српске и изузетно знан и цијењен руководиоца у привреди, почев од мркоњићкњ Творнице вијака, па бањалучког гиганта „Руди Чајавец“, до Електропривреде Републике Српске.

Живио је врло интензивно и богато као да је остварио бар три дужине стварног живота од 71 године.

Позориштарије

„Чаробна епрувета“ Љиљане Чекић

Још једно репризно извођење драме „Страдалници“
Ежена Бријеа

Француског аутора из 19 вијека, коју је превео др Војислав Михаиловић, а глумица и театролог Народног позоришта РС, Љиљана Чекић, модерно је режирала, адаптирала и актуелизовала за ово наше вријеме, почетак XXI вијека.

Представа је у препуној „Подрум сцени“ Студентског позоришта у Бања Луци изведена 27. Новембра 2016, а премијерно је одиграна 1. 10. 2015. године.

Поред одличне режије и адаптације маестралне Љиљане Чекић, драму спектакуларно изводе млади глумци студентског театра, од којих је многима ово прво извођачко искуство. У представи играју (по азбучном редослиједу) Алексаандар Ђурлић, Бранка Мишић, Горан Јокић, Драган Радонић, Драган Ђујић, Јана Кезић, Јасмина Салопек, Миња Глишић, Татјана Рунић и Теодора Вукајловић. Редитељка је у својој адаптацији текста, дописала хор, који има улогу коментатора који коментарише збивања и моралне премисе, дилеме и критике на тему полно преносних болести с почетка 20 вијека. Хор, који је у садашњости, чини сцену, попут моста између вијекова, моћном, дајући представи динамику и снагу гласног коментатора и моралне савјести друштва које тоне у разврат и декаденцију.

Наравно, у 19 и с почетка 20 вијека, главна цивилизацијска полно преносна пошаст, био је сифилис или lues, на што се и односи оригинални ауторов текст, а о чему ће много послуже код нас у другој половини 20 вијека, у „рок“ верзији (луес, псоријаза, рак...), пјевати Горан Бреговић и Жељко

Бек са и данас популарним „Бијелим дугметом“. „Страдалници“ Ежен Бријеа први пут су изведени у Народном позоришту Босанске крајине, односно Врбаске бановине Краљевине Југославије у Бања Луци још далеке 1932. године.

Представа има снажну едукативну поруку и у данашњем контексту борбе против нових полно трансмитивних болести (сида, хепатитис, Б.Ц.Д, Chlamydia, Mucoplasma, ureplasma...) и /1. децембра, Дан борбе против AIDS-а/ и права је штета и невјероватна идоленост Градске управе Бања Лука и надлежних инстанци, Министарства здравља и социјалне заштите, Министарства културе и просвјете и, нарочито, Министарства за спорт и омладину Владе РС, који још увијек нису нашли за сходно да овај сјајни и васпитно-едукативни културни догађај подрже и омогуће извођење у образовним установама, за средњошколце и студентску омладину, јер поред директног едукативног карактера, представа је подобна јер је на високо културном и умјетничком нивоу, без баналности и вулгарности „new primitiv“ културе (или некултуре)!

На „Варош-фесту“ у Котор-Вароши, представа „Страдалници“ студената, уз представу Дис-театра, проглашене су најбољим према гласовима публике, истиче редитељка Љиљана Чекић.

Актери су сви одреда млади људи са високом дозом ентузијазма, алтруизма и волонтеризма, спремни да играју у школама, за средњошколце и студенте, упозоравајући

своје вршњаке на опасности које пријете и младом човјеку могу уништити перспективу за будућност, угрожавајући млади живот, здравље, породицу и потомство.

Такво репризно извођење „Страдалника“ било је у Челинцу, а има још мјеста гдје ће бити уприлично.

Екипа која је представу припремала три мјесеца, а којој тон искуства, зрелости и ауторитета дају прекаљени глумци Народног позоришта РС, Горан Јокић (у улози доктора) и, наравно, продуховљена и шармантна редитељка Љиљана Чекић-Малиновић, која истиче да, када се представа игра у школама, ангажован је и едуковани предавач (Синиша Каракаш), који одржи пригодно предавање и разговара са младима на тему полно трансмисионих и средствима заштитне превентиве, а ђаци пишу своје есеје на исту тему и излажу их пред глумцима.

Оригиналан и маестралан спој позоришне умјетности и хуманистичке мисије здравственог просвјетивања, ријетко се виђа на позоришним даскама као што је то из своје „чаробне епрувете“ приредила редитељка Љиљана Чекић са сјајном глумачком екипом Студентског позоришта Бања Лука, који су на „Подрум-сцени“ у Господској улици, сат времена држали публику у правом – „андреналинском шоку“, па нема ваљаног разлога да им се не омогући да ову изврсну и сугестивну драму не покажу широј театарској публици Републике Српске, БиХ и ex-Yu региону.

Др. Раде ДУЈАКОВИЋ

БУНИМ СЕ, ДАКЛЕ ПОСТОЈИМ

Миладин
БЕРИЋ

Без обзира, синак, што си још млад
ваљда осјећаш трулеж и јад,
ваљда те дотиче ова мука
гора од трећине, данка и кулука.

Стога начас подигни глас
док траје ова несношљива зима,
јер само ћеш тако знати да постојиш,
јер само ћеш тако знати да те има.

Упамти, синак, овако стоје ствари,
без обзира што за твоје мишљење мало ко мари:
у земљи гуликожа и муљатора -
ако желиш да претекнеш -
бунити се мора, јер се са таквима
свести рачуне не може без буне,
јер се клин одувијек избијао клином,
а никад тишином.

Стога утуви, синак, немој бити мутав,
јер те овдје цијене само кад си рутав.

У земљи без земље мораш да се буниш;
не бој се - нећеш од тога да се струниш
и не дозволи да те урнишу
само зато што имају већу пишу;
неће ти због тога пасти круна,
које - узгред – немаш.

Покажи да се и на тебе може да рачуна,
да ниси рођен само за давање,
да у теби, бар покаткад, кола крв витешка,
да ниси само статистичка грешка.

Стога, синак, немој да дријемаш -
није вријеме спавања -
но, слушај шта ти из вјечности
поручује Ками:

Буним се, дакле постојим,
прошло је вријеме „ко јами, јами“
и вријеме обожавања оних
што се играју животом -
твојим и мојим у овој жалосној драми.

Да забуне било не би,
то не дугујеш тати и мами,
то првенствено дугујеш себи,
јер тек кад си чист пред собом
нико те не може сматрати робом.

Стога, синак, упамти:
у теби ће ватра да пламти
све док имаш свој став -
па макар био мален као мрав,
па макар био као зрно ражи,
не буди вазда во
но дрмни шаком о сто
и реци „доста је било лажи“,
јер само тако ћеш знати да си биће
на магленој стази што слуги да свиће
у свеопштој тами - што би рек'о Ками.

Али добро пази... зна тама да мами
у овој слуђеној драми, коју пишемо сами.

Афоризми

- Показао сам највећи степен родољубља?
Емигрирао сам!
- Огњишта нам се гасе зато што је сва ом-
ладина запалила у град.
- Мигранти ће, ако све буде ишло као по
лоју, ускоро заувјек напустити Србију.
Благо њима!
- Прешли смо границу издржљивости. По-
клапа се са државном!
- Не само да никог више нема на огњишту
него смо и некадашњој задњој пошти ода-
ли задњу пошту.
- Све карте смо бацили на улазак у Европу?
А и нешто територије!
- Да би уопште дошли до Европе, мигранти
морају да прођу кроз Србију. То се зове
кроз трње до звијезда.
- Мајмун се осјетио човјеком тек када је
сишао с гране, а ми тек кад пређемо грану!
- Сваке године уводимо по неколико нових
граничних прелаза. То је наш допринос
уједињеној Европи!
- Што ти је квалитетан ехо? Након што
се десио мигрантски бум широм Европе
одјекује: Бум! Бум!
- Тијело се може угријати било гдје, а душа
само на огњишту.
- Не пада ми на памет да тучем жену? То је
јаче од мене!